ڕووبەڕووبوونەوەکـــانی ئەمڕۆی کۆمۆنیزم.. مەنسور حیکمەت

وەرگێڕانی بۆ کوردی:کاوە عومەر
سەبارەت بە جیابوونەوە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران

قەڵشتی سیاسی و جیابوونەوەی ڕێکخراوەی لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا بۆ هەر کەسێک کە دوای کۆنگرەی سێهەم بەدواداچوونی بۆ بڵاوکراوەکانی ئێمە کردبێت، چاوەڕوان نەکراو نییە. ئەگەر شتێک چاوەڕواننەکراو بێت، ڕەنگە ئەو فۆرمە بێت کە ئەم جیابوونەوەی ئەمڕۆ قبوڵی کردوە. بەڵگەنامە فەرمییەکانی پەیوەست بە کشانەوەی بەم نزیکانەی خۆم و هەندێک هاوڕێی دیکە لە حیزبی کۆمۆنیست بڕیارە لەم ژمارەیەی کۆمۆنیستدا بڵاوبکرێنەوە. لێرەدا دەمەوێت بە کورتی هۆکار و بەستێنەکانی گۆڕانکارییەکانی ئەمڕۆی حیزبی کۆمۆنیست لە ڕوانگەی خۆمەوە ڕوون بکەمەوە.
جیابوونەوەکان بە تایبەت لە نەریتی حزبە چەپەکاندا بە گشتی بە نەخوازراو و نەرێنی دادەنرێت. خۆ یەکگرتن وەک نیشانەی تەندروستی و پێشکەوتن، جیابوونەوەش وەک نیشانەی قەیران و پاشەکشە سەیر دەکرێت. بەڵام من لێکدانەوەیەکی ئەخلاقیم نییە بۆ یەکگرتوویی و دابەشبوون. ئەوەی گرنگە ناوەڕۆکی سیاسی یەکڕیزی و دابڕان و دەرئەنجامە کردەییەکانیان لە گۆڕەپانی کۆمەڵایەتیدایە. ئەگەر بۆ کەسێک دابڕانمان لە حیزبی کۆمۆنیست بەڵگە یان تەنانەت سەرچاوەی قەیرانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بێت، بۆ من ئەم هەنگاوە مەرجێکە بۆ دروستکردنی حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری کە بتوانێت وەڵامی پێداویستییەکانی خەباتی کۆمۆنیستی هاوچەرخ بداتەوە. بەلای من ئەمە هەنگاوێکی تۆکمە و پرەنسیپییە بۆ پێشەوە.

هۆکارەکانی جیابوونەوە لە حزبی کۆمۆنیست
لە گشتیترین ئاستی جیابوونەوەی ئەمڕۆی مندا لە حیزبی کۆمۆنیست و پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران، ئەم دەرئەنجامە بنەڕەتییەی لێکەوتەوە:
١- حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە فۆرمی هەنووکەیی خۆیدا وەسیلە و ئامرازێکی شیاو نییە بۆ بەشداریکردن لەو ململانێ کۆمەڵایەتییە چارەنووسسازانەی کە کۆمۆنیستی ئەمڕۆ ناچارە بەشداری تێدا بکات.

٢- هەرچەندە بەشێوەیەکی لۆژیکی، مەحاڵ نییە حزبی کۆمۆنیستی ئێران

بگۆڕدرێت و بکرێتە ئامرازێکی وا لە خزمەتی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا، بەڵام هەوڵێکی وا خاوە و هەوڵ و وزەی زۆری دەوێت. ڕێگا یەکی ڕاستو□خ□تر و بەرهەمدارتر و پرەنسیپیتر هەیە بۆ بەدیهێنانی ئەم ئامانجە، واتە سەرهەڵدانی حزبێکی کۆمۆنیست کرێکاری ک□ □□□□ی شیاوی خۆی لەم سەردەمە چارەنووسسازەی ئێستادا بگێڕێت.

ئەم پ□وختەیە خۆبەزلزانە نییە، لە لایەک دەرئەنجامی لێکۆڵینەو□ یەکی درێژخایەنە لە کارکردن لە حزبی کۆمۆنیستدا و هەوڵێکی درێژخایەن بۆ گۆڕینی و لە لایەکی دیکەوە دەرئەنجامی تێگەیشتنێکی دیاریکراوە لە دۆخی ئێستای خەباتی کرێکاری و کۆمۆنیستی لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی و ئەرکەکانی کۆمۆنیزمە لە جیهانی ئەمڕۆدا.

ڕووبەڕووبوونەوەکانی ئەمڕۆی کۆمۆنیزم

چەند ساڵی ڕابردووی بیگومان قۆناغێکی زۆر دیاریکەر بووە لە مێژووی سەدەی بیستەمدا. ڕەنگە بۆ زۆرێک لەم نەوەیە کە چاودێرانی ئەم پێشهاتانەن، وەک ئەو کەسانەی لە سەردەمی شۆڕشی ١٩١٧، سەرهەڵدانی فاشیزم، یان دوو جەنگی جیهانیدا ژیاون و گۆڕانکاری□ حەتمیەکانی ژیانی ڕۆژانەیان لە دوای ئەو گۆڕانکاریانە بەسەر بردووە، و بینیویانە شۆڕشە گەورەکانی دەوروبەریان وەک “هەواڵ”، ئەوان سەیریان کرد، گرنگی مێژوویی ئەم قۆناغە تا ئێستا وەک پێویست تێنەگەیشتوون. دونیای سبەینێ نیشانی دەدات کە چۆن کۆمەڵگای مرۆڤایەتی لەم قۆناغەدا ڕێگا یەکی نوێی گرتەبەر. ڕووخساری ئابووری و سیاسی و دەرونیەکانی جیهان گۆڕا. چۆن تێڕوانینی مرۆڤ بۆ خۆی و چارەنووس و داهاتووی گۆڕا.

ئێمە لە دزێویەکی مێژوویی بنەڕەتیدا دەژین. گرنگ نییە لە کوێوە هاتووین و گرنگ نییە چیمان کردوو□، □وداوەکانی ساڵانی ڕابردوو بارودۆخی ژیانمان و چوارچێوەی هەوڵە کۆمەڵایەتییەکانمان و نەوەکانی دوای ئێمە پێناسە دەکەنەوە. ئەو شەڕانەی کە لە ٥٠ ساڵی داهاتوودا ڕوودەدەن، ئەو سەختی و بێبەشییانەی کە مرۆڤایەتی تووشی دەبێت، ئەو ململانێ کۆمەڵایەتی و سیاسی و فیکریانەی کە ملیۆنان کەس لەودا مانا بە ژیانیانی خۆی دەدات، ئەو وێنەیەی کە مرۆڤ لە هونەرو ڕۆشنبیری و ئەدەبیاتەکەیدا لە خۆیدا بەدەستی دەهێنێت ، دەروونناسی تاکەکەسی و کۆمەڵایەتی مرۆڤ، ترس و هیوا ئابووری و سیاسییەکانی، بیرۆکەی ئەخلاقی و جیهانبینیە فەلسەفییەکەی، مۆری ئەو شتانە هەڵدەگرن کە ئەمڕۆ ب□ بەر چاوماندا دەگوزەرێن. ئەوەندەی هەلومەرجی سیاسی و ئابوری و فیکری دەرەنجامی جەنگی جیهانی دووەم،

ژیانی ماددی و مەعنەوی دوو نەوەی دوایی، لە ئەوروپای پیشەسازی و ئەمریکاوە تا دواکەوتووترین و زاڵترین ناوچەکانی لە قاڵب داوە، ئەو هەلومەرجەی کە لە ئەنجامی پێشهاتەکانی ئەمڕۆوە هاتەتە ئاراوە، لە قاڵبی ژیانی نەوەکانی داهاتوو لە هەموو ڕوویەکەوە دەخاتە ژێرکاریگەرییەوە.

شرۆڤەکارانی ڕۆژئاوا دەڵێن “جەنگی جیهانی سێیەم بە سەرکەوتنی ڕۆژئاوا کۆتایی هاتووە بەبێ ئەوەی فیشەکێک بتەقێنرێت”. مێژووی زیندووی ململانەی دەیان ساڵەی نێوان لایەنەکانی ئەم “جەنگی سێیەم” و قۆناغی کۆتایی لە چەند ساڵەی ڕابردوودا جگە لە مردن و هەژاری و بێ یاسایی و چەرمەسەری ملیارەها مرۆڤ هیچی تر نەبووە. ئەم خەتەرخانکردنەی ئەو ئیدیعایەی کە “هیچ فیشەکێک نەتەقێنراوە” بەس ڕوونی دەکاتەوە. بەڵام لێرەدا پێویستە لەوە تێپەڕین. ئەوەی لەم گۆڕانەوەیەدا ڕاستە و پێویستە گرنگییەکی جدی پێبدرێت، ئەوەیە کە ئەوەی دەگوزەرێت شتێکە وەک کۆتایی هاتنی جەنگی جیهانی سێیەم و کاریگەرییەکەی لەسەر مێژووی هاوچەرخ پێویستە بناسرێت.

پێشهاتە مێژووییەکانی ئەمڕۆ لە ئاستی جیاوازدا دەگوزەرێت. لایەنی دیار و دەستبەجێی ئەم پێشهاتانە، داڕمان و هەڵوەشاندنەوەی بلۆکی ڕۆژهەڵات و لەناوچوونی تەواوی ئەو سیستەمە ئابووری و سیاسی و ئایدیۆلۆژییەی کە پێناسەی ئەم بلۆکە دەکات. بە مانایەکی سادە ڕۆژئاوا لە شەڕی نێوان دوو جەمسەری بۆرژوازی ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات سەرکەوتوو بووە. وەک هەر سەرکەوتنێکی پێشووی دەسەڵاتێکی بۆرژوازی بەسەر دەسەڵاتێکی دیکەدا، لەم حاڵەتەدا شاهیدی دابەشبوونی سیاسی و جوگرافی، ژێردەستەیی ئابووری و کڕنوشی ئایدیۆلۆژیی بلۆکی دۆڕاوین. لە دەستبەسەرداگرتنی زەوییەکانی دەسەڵاتی دۆڕاوەوە تا دەگاتە داگیرکردنی بازاڕەکانی، لە گۆڕینی سیستەمی سیاسی و ئیدارییەکەیەوە تا کردنەوەی دەروازەکانی لەسەر کولتوور و پێوەرە ئەخلاقییەکانی دەسەڵاتی سەرکەوتوو، هەموویان سیما کلاسیکییەکانی سەرکەوتنی دەسەڵاتێکی بۆرژوازی بەسەر دەسەڵاتێکی تردا. بەڵام یەکەم شت کە بە هیچ شێوەیەک “کلاسیکی” نییە لەم بابەتەدا ئەوەیە کە لایەنی دۆڕاو لایەنێکی ڕووبەڕووبوونەوەی دوو جەمسەری و جیهانی بووە کە بۆ ماوەی نیو سەدە بنەڕەتیترین تایبەتمەندی بارودۆخی سیاسی جیهان بووە. هەموو جیهان لە ڕووی سیاسییەوە لە دەوری ئەم ڕووبەڕووبوونەوە ڕێکخرابوو، کۆتایی ئەم ڕووبەڕووبوونەوەیەش هاوکێشە سیاسی و ئابوورییەکان بە تەواوی دەگۆڕێت، نەک تەنها لە بلۆکی ڕۆژهەڵات، بەڵکو لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی.

لە خودی بلۆکی ڕۆژهەڵاتدا، ئێمە شاهیدی سەرسوڕهێنەرترین

پێشهاتەکان دەبین. سەرکەوتنی بازاڕ بووەتە هۆی هەژاری و نائەمنی ئابووری لەسەر ئاستێکی بەرفراوان بۆ کرێکار. مشتومڕ لەسەر شێوازە ئابوورییەکان و ڕێکخستنەوە سیاسییە نوێیەکان بە توندترین شێوە بەردەوامە. لە لایەکی دیکەوە، داڕمانی سیستمێکی سیاسی و ئیداریی داخراو، بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکانی لە پێشکەوتنخوازانە و شۆڕشگێڕییەوە بۆ کۆنەپەرستانە و وەلانەراو، ناچار کردووە بە شێوەیەکی بەرفراوان هەنگاو بنێن. هاوکات لەگەڵ بزووتنەوە بەرفراوانەکانی کرێکاری و داخوازی نوێ و شێوەی بێوێنەی ناڕەزایەتی لە خەباتی کرێکاریدا، ناسیۆنالیزم، فاشیزم و ئایین هەنگاویان ناوە.

لە دونیای زاڵ و دواکەوتوودا کە بە جیهانی سێهەم ناسراوە، کە پرسەکانی ڕاستەوخۆ پەیوەست بوون بەم ڕووبەڕووبوونەوە نێودەوڵەتییەوە، ڕووی پرسەکان لە بنەڕەتدا لە گۆڕاندایە. چارەسەر بۆ کێشە کۆنەکان دەدۆزرێتەوە و لە هەمان کاتدا کێشەی نوێی، ئاڵۆزتر لە پێشوو، سەرهەڵدەدات. هێز و ڕەوتە کۆمەڵایەتییەکان لەم وڵاتانەدا ڕووبەڕووی دۆخێکی بناغەی گۆڕاو دەبنەوە. ئەمەش بە ڕوونی لە دۆسیەی فەلەستین، ئەفغانستان، ئەسیوپیا، کەمبۆدیا، وڵاتانی جۆراوجۆری ئەمریکای ناوەڕاست و باشوور و ناوەندە سەرەکییەکانی ململانێ لە ئەفریقادا دیارە. ناسیۆنالیزم، ئایین، لیبرالیزم، ڕیفۆرمخوازی و ڕادیکالیزم لە وڵاتانی جیاوازدا لە دۆخێکی تەواو جیاوازدان بە بەراورد بە پێشوو. دیدگای گەشەسەندنی ئابووری جیهانی دواکەوتوو جارێکی تر دەگۆڕێت. ڕووخانی ڕۆژهەڵات و کردنەوەی دەروازەکانی بەڕووی سەرمایەی ڕۆژئاوادا، هیوا نوێیەکانی وڵاتانی ئاسیا و ئەفریقا و ئەمریکای لاتین بۆ گەشەکردن بە پشتبەستن بە ڕۆژئاوا و لەسەر بنەمای یەکگرتن لە بازاڕی جیهانیدا دەگۆڕێت بە نائومێدی.

بەڵام لایەنی گرنگتر و درێژخایەنی چارەنووسساز لە داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، گۆڕانکارییە حەتمییەکانی داهاتووە لە خودی ڕۆژئاوای سەرکەوتوودا. لەگەڵ ڕووخانی ڕۆژهەڵات، ئەو کۆمەڵە و چوارچێوە ئابووری و سیاسی و ئایدۆلۆژییەی کە وەک ڕۆژئاوا یان “جیهانی ئازاد” لە بەردەم ڕۆژهەڵات دامەزرا، بە ناچاری گۆڕانکاری بەسەردا دێت. هەروەها پێویستە ڕۆژئاوا وەک بلۆک دابەش بکرێن و هاوشان لەگەڵیدا، هەموو ئەو پێکهاتە سیاسی و ئامێرە ئایدیۆلۆژییەی کە ناسنامەیەکی هاوبەشی بەم ڕۆژئاوایە بەخشیوە، پێداچوونەوەی بە بکرێت. نەک هەر ڕێکخستنی نوێی سەربازی و سیاسی و ئابووری، بەڵکو

چوارچێوە فيكری و ئايديۆلۆژي□ نوێيەكانيش كە لەگەڵ سەرمايەداريدا بگونجێت،لە دوای كۆتاييهاتنی "ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات" پێكبهێنرێت. دونيای سەرمايەداری بەرەو پێداچونەوەی تەواو بە ڕێكخستنی ئابوری و سەرخانی سياسی و ئيداری و كولتووری خۆی هەنگاو دەنێت. قۆناغی مێژوويی نوێ قۆناغی سەقامگيری و ڕێكخستن و ڕوونی نييە، بەڵكو قۆناغی ناسەقامگيری و سەرلێشێواوی و دووفاقييە.

به ڵام هه ڵوێستی به ڕامبەر كێشه كه ته نانه ت وه ك دياريكردنی ئه ڕكی بنه ڕه تی و مێژوويی نێوان زلهێزه كان و بلۆكه بۆرژوازييه كان هێشتا نيوه ی وێنه كه جێده هێڵێت. كۆتايی هاتنی "شەڕی سێيەم"ی نێوان بۆرژوازی لەگەڵ هێرشی ئاستی مێژوويی و بنچينەيی لە لايەن تەواوی بۆرژوازييەوە بۆ سەر چينی كرێكار بووە. زاڵ و دۆڕاوەكان يەكدەنگن لە ڕاگەياندنی "كۆتايی كۆمۆنيزم". سەركەوتنی ڕۆژئاوا نەك وەك سەركەوتن بەسەر بلۆكێكی ئابووری و سياسی و سەربازيی دوژمنكارانە و ڕكابەردا و نەك تەنها وەك سەركەوتنی بازاڕ بەسەر سەرمايەداری دەوڵەتيدا، بەڵكو بە پلەی يەكەم وەك سەركەوتن بەسەر كۆمۆنيزمدا ئاهەنگ دەگێڕدرێت. لە لايەك ئەم ڕوونكردنەوە ميراتی ئەو فۆرمەتە ئايديۆلۆژييە كە هێرشی كۆتايی ڕۆژئاوا بۆ سەر ڕۆژهەڵات لە سەردەمی تاچەر و ڕيگان وەريگرت بوو. ئەمەش زيادكردنێكی ڕوون بوو بۆ ڕاستی نوێ لە هەشتاكانی سەدەی ڕابردوودا لە ئەوروپای ڕۆژئاوا و ئەمريكا لە ململانێی تەقليدی نێوان ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵاتدا. لە لايەكی ديكەوە، ڕوونكردنەوەی كێشەكە لەلايەن ئايدي□ل□ژيای فەرميی ڕۆژئاوا□ و□ك ململانێی نێوان ديموكراسی و بازاڕ لەگەڵ كۆمۆنيزم و سۆسياليزم، ئاڵای دەستدرێژيی بۆرژوازييە لە سەردەمی نوێدا لە بەرەی خەباتدا دژی كرێكاران و ب□زووتنەوەی كرێكاری. ئەمە ڕاگەياندنی ئەو ڕاستييەيە كە لە ڕوانگەی بۆرژوازييەوە، دياريكردنی ئەرك لە شەڕی دەرون چينايەتيدا، دەب□ ب□بت□ هۆی پێشكەوتنی بنەڕەتی لە شەڕی چينايەتيدا كە هاوتەريب لەگەڵ خەباتی زلهێزە بۆرژوازييەكان بەردەوام بووە .

ئەمە لايەنی تاريكی پێشهاتە نێودەوڵەتييەكانی ئەم دواييەيە، كە كابوسێكی ترسناك بۆ مرۆڤايەتی بە گشتی دەخاتە ڕوو. بۆ زۆرێك لە شرۆڤەكارە ساويلكەكان ڕوودا□و□كانی ئەم دواييە، لە چەپ و چ□پ□ پ□شوو و لە نێو ڕۆشنبيرانی عەقڵی تەندروست و لاواز بە گشتی، وا ديارە جيهان بەرەو ئاشتی و ئازادی و مرۆڤايەتی هەنگاو دەنێت. هەمووان بە ئەدەبەوە لەگەڵ داخوازييە نەتەوەيی و ليبراڵ و ژينگەپارێزيەكانيان و ئەوانی تردا وەستاون بۆ ئەوەی دۆخەكە بخەنە

بەردەم بەرەی سەرمایەداری. ئەمانە وەهم و وەهمی ئایدیۆلۆژیی ساویلکانە و نیشانەی نەبوونی ڕوانگەی مێژوویین بە دۆخی ئێستا. هێرشی ئەمڕۆ بۆ سەر کۆمۆنیزم هێرش نییە بۆ سەر مەزهەب و دەسەڵات و حزب و سیستەمێکی ئیداری و سیاسی دیاریکراو. ئەمە هێرشێکە بۆ سەر ئینسان دۆستی و یەکسانی خوازی و ئازادیخوازی ئینسانییە بە گشتی و بۆ سەر بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی چینی کرێکارە بە بەدیهێنانی ئەو ئامانجانە بەشێوەیەکی تایبەتی. ئامانج لەم هێرشە ڕاگەیاندنی نەمریی سەرمایەدارییە وبە بێ سود زانینی هەر ڕەخنەیەکی مرۆڤایەتی بەبەشە لە دژی ئەم سیستەمە. ئەمەش هێرشێکە لەدژی چاوەڕوانییەکانی مرۆڤ، دژی هیوای مرۆڤ بە بەشداربوون لە چارەنووسی خۆیدا، دژی بەرپرسیارەتی کۆمەڵگا بەرامبەر بە تاک، دژی هەر بیرۆکەیەک کە لەسەر بنەمای یەکسانی یاسایی و سیاسی و ئابووری ئینسان دامەزرابێت. ئەمە هێرشێکە لەدژی هەموو ئەو سنووردارکردن و ئیستەپانەی کە چینی کرێکار و بیری سۆسیالیستی لە ماوەی دوو سەدە و لە کاتی ململانەی ڕۆژانەی گەورە و بچووکدا بەسەر ئیستغلالکردنی ڕووت وپەتی سەرمایەدا سەپاندووە.

ئەگەر بۆرژوازی لەم هێرشەدا دژ بە کۆمۆنیزم سەرکەوتوو بێت، ئەگەر بتوانێت ڕەخنە و بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی سۆسیالیستی بخاتە پەراوێزی کۆمەڵگا، ئەوا بەدیلێکی ڕاستقینەی ئەمڕۆ کە ڕووبەڕووی جیهان دەبێتەوە، جگە لە بەربەریزمی ئاڵۆز لە شێوەی تەکنەلۆجیادا هیچی تر نابێت. دەرئەنجامی سەرکەوتنی ئەم هێرشە ئەتۆمکردنی کرێکار و هاوڵاتی بەگشتی لەدژی سەرمایە و دامودەزگا سیاسی و ئیداری و ئابوری و پەروپاگەندییەکانی و گاڵتەکردن بە ئایدیاڵە مرۆییەکان وەک بیرۆکەی وەلانراو و بەدی نەهاتوو دەبێت. جەنجاڵی لابردنی پەیکەرەکانی لینین بە دوژمنایەتی لەگەڵ بلۆکی سەرمایەداری دەوڵەتی ماوەتەوە و شکستخواردوو نییە لە ڕۆژهەڵات. ئەوان لینین وەک ڕەمزی جەسوری چینایەتی کرێکارە بە مەیدانی پیرۆزی سەرمایە، وەک هەمایەک بۆ هەوەی جەماوەری کرێکاران و کەسانی ژێردەستە بە گۆڕینی جیهان تێکدەشکێنن.
تەنانەت بەبێ ئەم شەپۆلە نوێیەی هێرشکردنە سەر مرۆڤایەتی کارکەر، جیهانی ئەمڕۆ ئەوەندە تاریکە بۆ هەر کەسێک کە کەمێک ڕێز و ماف بۆ مرۆڤ قایل بێت. لە ناوەندە پیشەسازییەکانی جیهاندا، ڕۆژانە جەماوەری بێکاران لە زیادبووندایە. جیاوازی چینایەتی گەورەتر بووە. ئاسایشی کۆمەڵایەتی و خۆشگوزارییە گشتییەکانی خەڵک بە یەکجار دابەزیوە. خەزانی کرێکار بەبێ دوو کار ناتوانێت بژێوی ژیانی دابین بکات. ڕێکخراوە کرێکارییەکان و تەنانەت پلاتفۆرمی سەرەکی

بزووتنەوەی سەندیکاکان کە ماوەیەکی زۆرە بە هەڕەشە بە سەر نەزمی بۆرژوازی حساب ناکرێت، خراوەتە ناو مەنگەنەوە و هێزی کارکردنی خۆیان زۆر لەدەست داوە. تاکایەتی و کێبڕکێ وەک بنەمای حاشا هەڵنەگر و بنەڕەتی کۆمەڵگا لە مێشکدا جێگیر کراوە. ئاسۆی گشتی کۆمەڵگا کە لە هەموو شتێک زیاتر لە بزووتنەوەی ڕۆشنبیران و خوێندەواران و بیرمەندان و کەسایەتییە ڕۆحییەکانی کۆمەڵگای بۆرژوازیدا ڕەنگ دەداتەوە، بە توندی ڕووی لە ڕاست کردووە. بیرۆکەی ڕیفۆرمخواز و لیبراڵی ساڵانی شەستەکان و حەفتاکان و لە ماوەی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا بە نادروست ڕاگەیەندراون. ژیانی جەماوەری بەرفراوانی ژێر هێڵی هەژاری لە ئەوروپا و ئەمریکای پیشەسازیدا دەبێتە شتێکی قبوڵکراو. نیوفاشیزم و ڕەگەزپەرستی بە شێوەی جیاواز سەریان هەڵداوە. شۆڕشی تەکنەلۆژی نەک هەر ملکەچبوونی ئابووری کرێکاری بەرامبەر بە سەرمایە زیاد نەکردووە، بەڵکو فۆرمی نوێی بە پاراستنی دەسەڵاتی سیاسی بۆرژوازی دابین کردووە. هاوشانی سوپا و زیندان و دادگاکان، میدیای گشتی بە ڕووماڵێکی زەبەلاحەوە، جێگەیەکی تایبەتی لە زامنکردنی دەسەڵاتی سیاسی بۆرژوازیدا دۆزیوەتەوە. گەوجاندن و تۆقاندنی سیستماتیکی تاک لە گۆشەیەکی ماڵەکەیدا، بەردومانی بەردەوامی پڕوپاگەندەیی کۆمەڵگە بە گێڕانەوەی بۆرژوازیی جیهان و کۆمەڵگە و ئینسان، بووەتە پێکهاتەیەکی تەواوکەر و مەرجێکی پێویست بە مانەوەی دیموکراسی ڕۆژئاوا (دیکتاتۆری پەرلەمانی بۆرژوازی).

لە دەرەوەی ئەم جیهانە پیشەسازییە، نائەمنی ئابووری و نادادپەروەری سیاسی و کۆمەڵایەتی لە ڕەهەندی زۆر گەورەتردا پەرەی سەندووە. ئاسۆی گەشەسەندنی ئابووری لەم وڵاتانەدا بە فۆرمی کوێر بووە و لە زۆرێکیاندا شەڕی ڕۆژانە لەگەڵ هەژاری و برسێتیدا چیرۆکی ژیانی ئابووریی خەڵک پێکدەهێنێت. قەرزی وڵاتانی بەناو جیهانی سێیەم بە وڵاتانی ڕۆژئاوا و دامەزراوە داراییەکان گەیشتووەتە ڕەهەندێکی باوەڕپێنەکراو. لە زۆرێک لە وڵاتان تا لەسەدا هەشتای داهاتی گەشەی ئابووری بە گەڕاندنەوەی سوودی قەرزەکان بەکاردەهێنرێت. بەپێی ئامارە فەرمییەکان، بۆرژوازی ساڵانە تەنها ٥٠ ملیۆن منداڵ دەکوژێت (لەهەر چرکەیەکدا دوو کەس) و هەژاری و بێ ماڵ و حاڵی و لەشفرۆشی و ئالوودەبوون بەجێدەهێڵێت بە ئەوانەی لە ژیاندا ماون.
چەند ملیار کەسی ئەو وڵاتانە لە بچوکترین مافی بەشداریکردن لە ئیدارەی کۆمەڵگاکەیان و کۆنتڕۆڵکردنی چارەنووسی ئابووری و سیاسی خۆیان بێبەشن. حکومەتە سەرکوتکەرەکانی بۆرژوازی و تاوانە سیاسییە

دەوڵەتی و نادەوڵەتییەکان کە لە بنەڕەتدا چینی کرێکار و بزووتنەوەی کرێکاری دەکەنە ئامانج، تایبەتمەندی سیستەمی سیاسی ئەم وڵاتانەن. هەوڵدان بۆ پێکهێنانی سەندیکا یان ڕێکخراوێکی کرێکاری سۆسیالیستی لە زۆرێک لەو وڵاتانەدا بە تاوان دادەنرێت و سزای قورسی بەسەردا دەسەپێنرێت. پێگەی کرێکارانی ئەو وڵاتانە وەک مرۆڤی پلە دوو و قابیلی فڕیدان، فرۆشیاری هێزی کاری هەرزان، زیاتر لە جاران لە ئابووری سیاسی جیهانی ئەمڕۆدا پشتڕاست دەکرێتەوە.

ئەم ئاپارتایدە چینایەتییە و پۆلێنکردنی ڕەسمی بەهای مرۆڤ، چ لە سنووری خودی جیهانی پیشەسازی و چ لەسەر ئاستی جیهانی، بە سەرهه□□دانی فۆرمی نوێی فیکریی کۆنەپەرستانە بەهێزتر و بەهێزتر دەبێت. باری تاوانباری بێکاری و بێ مال□ و حال□ و هەژاری و بێبەشکردنی ئیمکاناتی سەرەتایی پزیشکی و خۆشگوزەرانی و پەروەردەیی لە سەر شانی کۆمەڵگا و سیستەمی کۆمەڵایەتی لادەبرێت و دەخرێتە سەر شانی تاک. ماف، چ ئابووری بێت یان سیاسی، جارێکی دیکە بە ڕوونی بەستراوەتەوە بە خاوەندارێتی. ناسیۆنالیزم و ئایین دیسان مەیدانێکی فراوان بۆ جوووڵە دەدۆزنەوە. هاوکات لەگەڵ ڕاگەیاندنی پیرۆزی بازاڕ و سەرمایە و موڵکایەتی بۆرژوازی، دەستێوەردانی میلیتاریستی لە جیهاندا و چوارچێوەی فیکریی ڕەگ□ز□پ□رستانە و ئەوروپائەسڵە [Eurocentism] هاوتای سەرلەنوێ پاک دەکرێتەوە و لە نەزمی نوێی جیهانیدا هەڵکەندرێت.

بۆ کۆمۆنیزمێک کە پێداچونەوەی بە ئامانجی یەکسانی و ئازادیئنسانەکاندا نەکردوەتەوە، بۆ کۆمۆنیزمێک کە بزووتنەوەیەکی کرێکاری ڕەخنەگرانە- پراکتیکییە بۆ گۆڕینی تەواوی نەزمی دواکەوتوو و دژە ئینسانی بۆرژوازی، بۆ کۆمۆنیزمێک کە شایەتحاڵی هێرشی ئەمڕۆی مارکسیزم و بیرکردنەوە و بزووتنەوە کرێکارییەکان بووە .، قۆناغی ئێستا مەودای بەرفراوانی لە ڕووبەڕووبوونەوەی فیکری و سیاسی دەخاتە دەستوریەوە. پێویستە پێشواژی لەم ململانێیانە بکرێت و هەموو شتێک ئاماژەیە بۆ ئەگەری سەرکەوتنی کرێکار و کۆمۆنیزم لەم قۆناغەدا. جیهان لە پێداچوونەوەیەکی بنەڕەتیدایە بە بناغە سیاسی و ئابووری و فیکرییەکانیدا و کۆمۆنیزمی کرێکاری، ئەمجارە بەبێ ئەوەی ڕووبەڕووی بلۆک و ئۆردوگای سۆسیالیزمی بۆرژوازی ببێتەوە، توانای فراوانی هەیە بۆ پلانێکی ڕاستەوخۆ و ڕوونی هەڵوێستی ڕەخنەگرانە و بەدیلی کۆمەڵایەتی خۆی. جیهانگیری سەرمایە و بەرهه□مهێنانی پیشەسازی چینی

کرێکاری مۆدێرنی کردووە بە چینێکی جیهانی ڕاستەقینە. ناڕەزایەتی کرێکاران بە باشترکردنی دۆخی چینایەتی و دژی سیاسەتی حکومەت و خاوەنکارەکان لە وڵاتانی جیاوازدا بەردەوامە. مەیلە تەقلیدییەکانی ناو بزووتنەوەی کرێکاری، بە تایبەت بزووتنەوەی سەندیکا و بزووتنەوە سۆسیال دیموکراتییەکان، بەتوانایی خۆیان لە فراوانکردنی ڕێکخستنی کرێکاری و سەرکەوتن لە ناڕەزایەتییە کرێکارییەکاندا نیشان داوە. سەرەڕای هەموو ئەو هاندان و پڕوپاگەندانەی دژە کۆمۆنیستیانەی ئێستا، بزووتنەوەی سۆسیالیستی ڕادیکاڵ لە بزووتنەوەی چینایەتیدا، مەودای کارکردنی فراوانتری دۆزیوەتەوە بۆ ڕاکێشانی چینی کرێکار بە لای ڕێکخستن و سیاسەتی کرێکاری ڕادیکاڵ.

وەک کۆمۆنیستێک دەبێت زۆر کار بکەیت. زۆر شت دەتوانرێت ئەنجام بدرێت. هەمووسەرکەوتن یان هەمووشکستیش ئەگەری هەیە و چاوەڕوانکراویشن. ململانێ بنچینەییەکانی جیهانین و تایبەتمەندی وڵاتی دیاریکراویان نییە، هەرچەندە دەکرێ لەم دۆخەوە دەرەنجامی ڕوون سەبارەت بە ئەرکە کۆمۆنیستییەکان لە هەر وڵاتێکدا دەربکرێت. وەک کۆمۆنیستێک پێویستە لە سەنگەربەندیەکاندا ئامادە بێت. کۆمۆنیزم ئەمڕۆ تەنها بە بوونی لەم سەنگەرانەدا پێناسە دەکرێت. نەک هەر دەبێ هێرشی فیکریی بۆرژوازی بۆ سەر مارکسیزم ڕابگیرێت، بەڵکو ڕەخنەی مارکسیستی ژێرەو ژورکەر، ڕەخنەی کرێکاری لە جیهانی سەرمایەداری، بە هێز و کاریگەریی زۆر زیاترەوە لە ئاستی کۆمەڵگەدا بخرێتەڕوو. خورافاتی دیموکراسی، ناسیۆنالیستی، لیبڕاڵ، ئایینی و ڕەخنەی بۆرژوازی ناڕازی لە پەراوێزی سیستەمی هەبوو، لە گۆڕەپانەکەدا بسڕدرێتەوە. هێڵی سۆسیالیستی کرێکاران بهێنرێتە گۆڕەپانی ململانێ ئابووری و سیاسییەکان کە ئەمڕۆ دیاری دەکەن. پێویستە بەدیلێکی کرێکاری بخرێتە بەردەم جیهانی ئەمڕۆ. شکڵ و شێوازەکانی خەباتی ڕادیکاڵی جەماوەری کرێکاران دەبێ پێناسە و فراوانتر بکرێن. پێویستە حزبی سیاسی کرێکاری ڕێشنگەر و ڕادیکاڵ و کۆمۆنیستی دروست بکرێن. دروستکردنی یەکێتی چینایەتی کرێکاران لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی وەک بابەتێکی پراکتیکی بەپەلە بخرێتە دەستوری کارەوە.

کۆمۆنیستی ڕاستەقینەی ئەمڕۆ کەسێکە کە لە خۆرایی بارودۆخی هاوچەرخ و گرنگی ڕۆڵی خۆی تێدەگات. من وەک خۆم هەرگیز بچووکترین هاوسۆزیم بۆ ئەو کەسانە نەبووە کە خۆیان بە کۆمۆنیست ناودەبەن، بەڵام خۆیان بە خۆپەرست دەزانن بە بەشداریکردنی ڕاستەقینە لە گۆڕینی جیهانی هاوچەرخدا. کۆمۆنیزمی لە پەراوێزی کۆمەڵگەدا

کۆمۆنیزم نییە. وەستان لە ناو لە هەڵەی یەکەمی بەرگریدا لە بەرامبەر هێرشی نەودەوڵەتی بۆرژوازی بۆ سەر ئامانجە ڕەواکانی ئینسان و دەسکەوتە کۆمەڵایەتییەکان تا ئێستا، کێشانی بەرەیەکی کرێکاری سۆسیالیستی نەودەوڵەتی لە دونیای پڕ لە گێژاوی ئەمڕۆدا و هەوڵدان بۆ سەرکەوتنی سۆسیالیزم، ئەمە مەرجی کۆمۆنیست بوونە لە جیهانی ئەمڕۆدا.

کاتێک لەم گۆشەنیگایەوە سەیری تەواوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەم، وەک هێزێکی ئاگادار لەو ئەرکانە و پابەندبوون بە گێڕانەوەی ئەم ڕۆڵە نایبینم. ئەم مەعریفە و ئامادەیی و توانایە تایبەتمەندی گشتی حزبی کۆمۆنیست نییە. حیزبی کۆمۆنیست لە فۆرمی ئێستای خۆیدا، تەنانەت ئەو ڕەوتە لە ناو خۆیدا کە ئاسۆی ئەو جۆرە پراکتیزە کۆمۆنیستییەی لە بەردەمیدا داناوە، سنووردار و دیاریکراو دەکات. جیابوونەوەی ئەمڕۆمان ڕێکارێکە بۆ پێکهێنانی هێزێکی کۆمۆنیستیە بە زووترین کات کە بتوانێت بەرەوپیری ئەرکەکانی ئەمڕۆ بڕوات

پرسیاری یەکەم کە پێویستە وەڵام بدرێتەوە ئەوەیە کە بۆ ناتوانرێت وەک پێویست مامەڵە لەگەڵ ململانێکانی کۆمۆنیزمی ئەمڕۆدا بکرێت لەگەڵ خودی ئەم حیزبە و لە چوارچێوەی ئەم حیزبەدا؟ بەچوونی خۆم سەبارەت بە پێگەی مێژوویی حیزبی کۆمۆنیست و ئەو بەهایەی کە بە نزیکەی دە ساڵ چالاکییەکەیەوە لە کاتە جۆراوجۆرەکاندا دەیبەستمەوە ڕوون کردۆتەوە و هیوادارم بتوانم هەڵوەستی ئەم حیزبە لە مێژووی سۆسیالیزم هاوچەرخی ئێراندا هەڵسەنگێنم و کورتی بکەمەوە. لێرەدا لە وەڵامی ئەو پرسیارەی سەرەوەدا، دەمەوێت ئاماژە بە سنووردارکردنی ماددی و مێژوویی ئەم حیزبە لەم خاڵە تایبەتەدا بکەم.

سنووردارییە مێژووییەکانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران

یەکێک لەو ئارگیومێنتانەی کە لە ماوەی سێ ساڵی ڕابردوودا ئەمەی لە جیابوونەوە دوورخستەوە، بەهای مێژوویی و کۆمەڵایەتی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و تۆمارە شانازییەکەی بوو. بەڵام مێژوو و مێژووی پراکتیکی حیزب، ئەوەندەی دەتوانێ سەرچاوەی هێز بێت، دەتوانێ ڕێگری بکات لە گونجانی حیزب لەگەڵ واقیع و پێداویستییەکانی کۆمۆنیزمی ئەمڕۆدا. پێشهاتە گەورەکانی دونیای ئەمڕۆ، کە ڕاستەوخۆ پەیوەندیان بە بوارەکانی چالاکیی کۆمۆنیستی و ئایندەی کۆمۆنیزمەوە هەیە، وا دەخوازێت کۆمۆنیستی ئەمڕۆ بیر لە ڕێکخستنی کۆمۆنیستی بکاتەوە لەو قۆناغەی کە ئەمڕۆ دەست پێدەکات، سەربەخۆ

لە مێژووی چالاکییەکەی. تەنانەت ئەگەر حیزبی کۆمۆنیستی ئێران هیچ کام لەو پرسانەی نەبووایە کە دواتر باسی دەکەم، تەنانەت ئەگەر بزووتنەوەیەکی یەکگرتوو و بێ دوو دەیش بووبێت، ئەمە وەک کۆمۆنیستەکان کە لە بەردەم واقیعە مێژوویسازدا ئەمڕۆ، دەبوو بڕیارمان لەسەر حیزبەتێک بدایە کە لەگەڵ پێداویستییەکانی خەباتی ئەمڕۆیە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بەرهەمی مێژوویەکی دیاریکراو و هەندێک لە پێکگەیشتنی کۆمەڵایەتییە. ئەم حیزبە دەرئەنجامی مێژوویەکی دیاریکراوە. مۆری خەباتی فیکری و سیاسی قۆناغێکی دیاریکراوی لە وڵاتێکی دیاریکراویداپێوەیە. هەڵوێستی ئەم حیزبە بەرامبەر خۆی و لەوەش گرنگتر هەڵوێستی کۆمەڵگا بەرامبەری، مەیدانی چالاکییەکانی، جۆری هەڵسوڕاوانی سیاسی ئەم حیزبە، ئەولەویەت و سەرقاڵییەکانی، و بەکورتی کۆمەڵەی خەسڵەت و تایبەتمەندی فیکری و کرداریی و وێنە کۆمەڵایەتییەکانی ، لەلایەن بەم مێژووە و پابەند مەرجدار ئەبێت. بەڵام ئەو حزبایەتییەی کە کۆمۆنیزمی کرێکاری ئەمڕۆ پێویستی پێیەتی، دژایەتی ئەم دیاردە مێژووییە مەرجدار و قاڵبکراوەیە. ئەو حیزبە کۆمۆنیستییەی ئەمڕۆ دەیەوێت ڕۆڵ بگێڕێت، دەبێت لە ئەمڕۆوە ئیلهام وەربگرێت. پێویستە بە ڕەنگدانەوەی پێشهاتە مێژووییەکانی ئەمڕۆ و ئەرکەکانی ئەمڕۆی کۆمۆنیزم خۆی پێناسە بکات. کۆمۆنیزم وەک ڕەخنە و ئامانج و بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی هەمیشەییەو لەگەڵ قۆناغە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان ناگۆڕێت. بەڵام حزبایەتی کۆمۆنیستی و شێوازی ڕێکخستنی کە کۆمۆنیستەکان لە هەر قۆناغێکدا بزووتنەوەکەیانی پێ ئارایشت دەدەن. ڕاستەوخۆ کاریگەریی خاڵی گۆڕانە مێژووییەکان لەخۆدەگرێت. لەگەڵ حیزبێکدا کە لە قۆناغێکی دیاریکراودا لە خەباتی دژە لاداندا(ڕیژیڤیۆنزیم)دا لەدایک بووبێت یان لەخەباتی دژە پۆپۆلیستی لە وڵاتێکی دیاریکراودا پەیدابووبێت و بەو خەباتە لە قاڵب درابێت، ناکرێ بچیتە قۆناغێکەوە کە ئەم مەقولانە تێیایدا گرنگی مێژووی خۆیان لەدەست داوە. بەپێی ئەگەر ئەمە بەتەواوی لە پارتە سیاسییەکەمان، بە پێشهاتەکانی ئەم دواییەی جیهانیش ڕازی بووینایە، دەبوایە سەربەخۆ لە ناسنامەی حزبیی ئێستامان، کۆمۆنیستە کرێکارەکانی دیکەمان لە گۆشەو کەنارەکانی جیهان ئاگادار بکردایەتەوە و سەبارەت بەوەی کە دەبێ ئەمڕۆ چی بکرێت و حزبیەتی کۆمۆنیستی ئەمڕۆ لە جیهاندا بڕیاری نوێمان بدایە.

باسکردن لە پێویستی جیابوونەوە لەم ڕابردووە تایبەت و سنووردارە و پەیوەستکردنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە مێژووی نێونەتەوەیی سۆسیالیزمی کرێکارییەوە، شتێکی تازە نییە. لە چەند ساڵی ڕابردوودا ئەمە یەکێک بووە لە تەوەرە سەرەکییەکانی پێناسەکردنی

باسەکانی ڕەوتی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە حیزبی کۆمۆنیستدا. ئەوەی تازەیە و لانیکەم بۆ من تێزێکی سەرەکییە لە ڕوونکردنەوەی دابڕان لە حیزبی کۆمۆنیست، ئەوەیە کە مێژوو و سیمای دیاریکراوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەو هەموو شەرەف و وێنەکەی تا ئێستا یەوە ، چیتر نابێت ڕۆڵێکی دەست وپێگر دەگێڕن لە بەرامبەر بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری ئەمڕۆدا بەردەوامیی لەگەڵ مێژووی پێشووی حیزبدا، ئیتر خاڵی بەهێز نییە، بەڵکو پەیوەندییە بە ڕابردوو و بەربەستێکە بۆ ئامادەبوون بە هێزێکی تەواوەوە لە دیمەنەکانی خەباتی کۆمۆنیستی ئەمڕۆدا. ئەمەش بە مانای چاوپۆشیکردن لە دەستکەوتە بەنرخەکانی خەباتی تا ئێستا نییە. بەڵام مەرجی پشتبەستن بەم دەستکەوتانە لە بزووتنەوەی داهاتوودا، جیاکردنەوەیانە لەو چوارچێوە مێژوویی و تەشکیلاتییە تایبەتەی کە تێیدا دۆزراونەتەوە. ڕوونی تیۆری و سیاسی ئەم ساڵانە، توانا و ئەزموونە بەدەست هێنراوەکان، وێنەی کۆمەڵایەتی کۆمۆنیزمی ئێمە و نفوزی تاڕادەیەک بەرفراوانمان لە ئێران و ڕەنگە لە هەندێک وڵاتی دیکەدا، لە ڕێگەی مرۆڤی زیندوو و چالاکانی زیندووەوە دەگوازرێتەوە بۆ بزووتنەوەی نوێ. ئەوەی کە دەبێت بەجێی بهێڵین فۆرم و وێنەیەکی دیاریکراوی ڕێکخراوەییە کە تێیدا ئەم خاڵە بەهێزە بەدەست هاتووە و ئەمڕۆش زۆر زیاد لە پێویست بزمار ڕێژی کردنی ڕابردوو ، دەست و پێگرو و لەکەوتەیە. کۆمەڵگە لە کۆتایی سەدەی بیستەمدا لە بەرامبەر واقیع و گرفتەکانی جیهانیدا حیزبەکەمان وەک کۆمۆنیزمی ڕێکخراو بناسێت. ئەم ناسنامەیە بەبێ دەستبەرداربوون لە ناسنامە سنووردارەکەی پێشوو بەدەست ناهێنرێت.

تایبەتمەندی هاوپەیمانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران

پێشتر زۆر باسی ئەم بابەتەم کردووە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران حیزبی مەیلێکی کۆمەڵایەتی یان کۆمەڵێک مەیلی فیکری و پراکتیکی یەک چینی کۆمەڵایەتی نییە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران وەسیلەیەکە بۆ چالاکی چەند مەیلی کۆمەڵایەتی و چینایەتی جیاواز و دەرئەنجامی چەندین مێژووی سیاسی جیاوازە. جێگای سەرەتایی سەرهەڵدانی ئەم حیزبە، وەک تەواوی چەپی ڕادیکاڵ لەم قۆناغەی دوایی لە ئێراندا، شۆڕشی ساڵی ١٣٥٧ و جووڵەی چینە کۆمەڵایەتییەکان بوو لەم شۆڕشەدا. زەمینە کۆمەڵایەتی و سەرەتاییەکانی ئەم چەپە ڕادیکاڵە بە جووڵەی ڕۆشنبیران و خوێندکارانی ناڕازی لە وڵاتێکی ژێردەستەدا پێکهاتبوو، کە ئاسۆی گەشەپێدانی ئابووری و نوێنەرایەتی لە پێکهاتەی سیاسی و بەهێزکردنی کولتووری نەتەوەیی و وەدیهاتنیان ل□ بەردەم خۆیاندا دانابوو ئەم ئاسۆیە پەیوەست بوو بە دیاریکردنی

ئەرکەکانی خۆیان دەزانی لەگەڵ دەسەڵاتی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا و ئەمریکا و ڕژێمی ستەمکاری شاهانە. ئەم ناڕازیبوونە کۆمەڵایەتییە هۆکاری سەرهەڵدانی تەیفێک لە هێزە سیاسییەکان بوو، لە ترس لە بێگانە و نیوفۆبیای ئایینییەوە، بە ڕەوتی چەپگەرایی و نیمچە سۆسیالیستی، کە بە کردەوە لە بزووتنەوەیەکی گشتی دژە پاشایەتی-دژە ئەمریکیدا پێش شۆڕشی ساڵی ١٣٥٧ کەبووەوە. سۆسیالیزمی ڕادیکاڵ کە شۆڕشی دەستپێکرد، لە ڕووی ناوەڕۆکەوە جگە لەم ناسیۆنالیزمە ڕیفۆرمخوازە زیاتری لەخۆ نەگرتبوو. شۆڕشی ئۆکتۆبەر و ڕەوایەتی گشتی مارکسیزم لەسەر ئاستی جیهان، نازناوی کۆمەنیزم و مارکسیزمی بەسەر ڕەوتە ڕادیکاڵەکاندا سەپاند، لەوانە چەپی ڕادیکاڵی ئێران. ئەم ڕەوتە ئامانجە نەتەوەیی و ڕیفۆرمخوازیەکانیان بە مارکسیزم گۆڕاندەوە و بەم شێوەیە خۆیان ڕوونکردەوە. لە سەردەمی شۆڕشدا، لە ژێر فشاری تیۆری مارکسیستی لە لایەک و بوونی پراکتیکی کرێکاران وەک ڕەوتێکی ڕادیکاڵ ئاراستەکراو بەرەو سۆسیالیزم لە لایەکی ترەوە، ئەم چەپە ڕادیکاڵە دابەش بوو. ڕەوتێکی هاوبەش لە پێکهاتنی حیزبی کۆمەنیستی ئێراندا، بزووتنەوەی دژە پۆپۆلیستی و دژە پێداچوونەوەیە، کە بە ڕەخنەی ناسیۆنالیزم و ڕیفۆرمخوازی چەپی ڕۆشنبیر لە دەرونی ئەم تەیفەدا پێکهات. ڕەوتێکی مارکسیستی کە ژینگەی چالاکیی کۆمەڵایەتییەکەی هەشتا ژینگەی ناڕەزایەتی ناکرێکاری بوو و هێز و دەسەڵاتی خۆی لەم ژینگەیە وەرگرت. بەشێکی زۆر لە نەوەی یەکەمی هەڵسوڕاوانی حیزبی کۆمەنیست نەک لە ژینگەی ناڕەزایەتی کرێکاری، بەڵکو لە هەڵوەشاندنەوەی گرووپە چەپە ڕادیکاڵە غەیرە کرێکارییەکانەوە هاتنەدەرەوە.

ئەم هێڵەی مارکسیزم دواتر گۆڕانکاری و دابەشبوونی بەسەردا هات، چ لە کۆمەڵگە و چ لەناو حیزبی کۆمەنیستی ئێراندا. دواتر باسی ئەوە دەکەم، بەڵام پێویستە جەخت لەوە بکەمەوە کە هەندێک لە تایبەتمەندییە گشتییەکانی ئەم چەپە غەیرە کرێکارە، سەرەڕای هەموو ئەو پێشکەوتنە تیۆری و فیکریانەی تێیدا ڕوویدا، بە حزبی کۆمەنیستی ئێران گوازرانەوە. گرنگترینی ئەو تایبەتمەندیانە، وەرگرتنی سۆسیالیزم و مارکسیزم بوو لەم پرۆسەیەدا. ئەم بزووتنەوەیە دەرئەنجامی گوشارەکانی مارکسیزم بوو لەسەر بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی ناسۆسیالیستی، هەربۆیە مارکسیزم و سۆسیالیزم لەلایەن ئەم بزووتنەوەیەوە وەک چوارچێوەیەکی فیکری و کۆمەڵەیەک پرەنسیپ قبووڵکران کە ئاسانکارییان بە بەدیهێنانی کۆمەڵایەتی ڕاستەقینە و دواجار ناسۆسیالیستی دەکرد پرسی ئەم بزووتنەوەیە. مارکسیزم ئامرازێک بوو بە بیرکردنەوە و دانانی

ڕێبازێکی سیاسی بەرامبەر بە نیزامی ئیسلامی، ستەمکاری، شۆڕشی ئێران،دروستکردنی ڕێکخستن، کۆکردنەوەی هێز، ڕووخاندن، ئایین و هاوشێوەکانی. ئاسۆی سیاسی هێشتا ئاسۆیەکی نەتەوەیی و وڵاتی هە بوو، ئامانجی سیاسیش هەروا ڕیفۆرمخوازانە بوو. ئەم بزووتنەوەیە ئامادە نییە و ناتوانێت بەرگری لە سۆسیالیزم و مارکسیزم بکات لە ئاستێکی بەرفراواندا. لەو شوێنانەی کە پێویست بوو ئەم کارە بکرێت، لە مەودای ئەو قاڵب و فۆرمولانەی پێشتر پێشکەش کراون تێناپەڕێت. تایبەتمەندییەکی دیکەی ئەم بزووتنەوەیە سیمای ئەبستراکتی کرێکار و خەباتی کرێکارییە بەی. ئەمە ژینگەیکی سروشتی نییە بۆ چالاکیی ئەم بزووتنەوەی کرێکارییە. توانای تایبەتی لەم ژینگەیەدا نییە و بە ئاسانی بەدەستی ناهێنێت. ئاراستەکردن بەرەو کرێکاری و خەباتی کرێکاری بە گوشاری تیۆری و لە ڕێگەی ڕاگەیاندنی دەسەزی بە مارکسیزمەوە بەسەر ئەم بزووتنەوەیەدا سەپێنراوە.

ڕیزێکی تری ناو حیزبی کۆمۆنیستی ناسیۆنالیزمی کوردییە. ئەگەر لە شۆڕشی ١٣٥٧دا ناسیونالیزمی چەپی سەراسەری بە توندی ڕەخنەی لێ گیرا، ئەوا ناسیۆنالیزمی چەپی کوردستان لە ژێر چەتری بزووتنەوەی جەماوەری چەکداریدا لە هەر ڕەخنەیەکی جددی ڕزگاری بوو و تەنانەت هاندرا و پیرۆز کرا. ئەم ناسیۆنالیزمە هاوشانی چەپی کوردستان دەچێتە ناو حزبی کۆمۆنیست. هەروەها تیۆری مارکسیستی و فۆرمەکانی دەربڕین لە ئاستی فەرمیدا قبوڵ دەکات و وەک ئامرازێک بۆ بەدیهێنانی دەزی ناسۆسیالیستی خۆی سەیری حزبی کۆمۆنیست دەکات. مێژووی کۆمەڵایەتی ئەم ڕەوتە و بۆچوون و نەریتە کردەییەکانی، هەرچەندە لەکچوون و خاڵی هاوبەشی لەگەڵ چەپی ڕادیکاڵی جیهانی هەیە، بەڵام ئەوەندە سەربەخۆ و ناوازەیە کە ئەم بزووتنەوەیە دەکاتە ڕەوتێکی دیاریکراو لە حزبی کۆمۆنیسدا. ژینگەی کۆمەڵایەتی ئەم پرۆسەیە ناڕەزایەتی نەتەوەیی لە کوردستان و ڕۆشنبیرانی ناڕازییە لە کۆمەڵگای کوردییدا.

و لە کۆتاییدا پێویستە ئاماژە بە ڕەوتی سۆسیالیزمی کرێکاری لە حیزبدا بکەین. بنەمای کۆمەڵایەتی ئەم ڕەوتە پێویست ناکات ڕوون بکرێتەوە. لە ئاستی فیکریدا ئەم ڕەوتە پشت بە بیرکردنەوەی سۆسیالیستی دەبەستێت، کە جیا لە مێژووی ئایدیا و ئامانجە سیاسییەکان لە ئێراندا، لە مارکسیزمدا نوێنەرایەتی و دەربڕینی هەیە. ئەم مەیلە بە بڵاوکردنەوە و پەلهاویشتنی ئەم بیرکردنەوە و بەرگریکردن شێلگیرن. لە ڕوانگەی پراکتیکییەوە ئەم ڕەوتە دەرئەنجامی چالاکبوونی کرێکارانە لە شۆڕشی ١٣٥٧ و جوڵەی کرێکاری لە قۆناغی دوای ئەوە و مەیلیان بە پەیوەست بوون بە حیزبی

کۆمۆنیستی لە لایەک و درێژەدان بە ڕەخنەی سۆسیالیستی لەحزبی کۆمۆنیست و لەلایەن حزبی کۆمۆنیستەوە لە لایەکی ترەوە. گەڕانی حیزب بە بزووتنەوەی کرێکاری، هاتنە ناوەوەی بەشێکی فراوانتری کرێکارانە بە ناو حیزب، یان پتەوبوونی پەیوەندی حیزب لەگەڵ بازنە کرێکارییەکان، زەمینەی گەشەکردن و بەهێزبوونی ئەم ڕەوتە لە حیزبدا ڕەخساندووە. ئەم پرۆسەیە لە ساڵانی ڕابردوودا ڕووی گشتی حیزبی بەتایبەتی بەرامبەر چینی کرێکاری ئێرانی نیشان داوە و سەرچاوەی ئەو پێشوازییەشە کە حیزبی کۆمۆنیست لە نێو کرێکارانی ئێران و وڵاتانی ناوچەکەدا ڕووبەڕووی بووەتەوە.

پێویستە ئاماژە بەوە بکەین کە ئەگەرچی سۆسیالیزمی کرێکاری لە ژێر چەتری گشتی باسەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە حیزبدا هاتەتە پێشەوە، بەڵام ئەمە هێشتا بە مانای یەکگرتوویی تیۆری و پراکتیکی ئەم ڕەوتە لە دەوری ئەو بۆچوونانە نییە. لە ناخی مەیلی سۆسیالیزمی کرێکاری لە حیزبدا، مرۆق هێشتا کاریگەریی مەیلەکانی دیکە لە چینی کرێکاردا دەبینرێت، وەک ئانارکۆ-سەندیکالیزم و سەندیکاگەرایی چەپ. تەواو چاوەڕوان دەکرێت لە داهاتوودا شاهیدی مشتومڕی زیندوو بین لەناو ئەم بزووتنەوەیەدا لەسەر ئەم هەڵانە. بەڵام ئەوەی ئەم بزووتنەوەیە دەکاتە یەک بزووتنەوە و بە بڕوای من بنەمایەکی تۆکمە بە حزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری، هەمان بنەمای چینایەتی ئەم بزووتنەوەیە و پێگەی بەرچاوی سۆسیالیزمی کرێکارییە تێیدا. لە داهاتوودا ململانێکان لە چوارچێوەی ئەم ڕەوتەدا لە یەک چوارچێوەی چینایەتیدا ڕوودەدەن.

بوونی مەیلی جیاواز و بنەچەی چینایەتی مێژوویی جیاوازیان، سیمایەکی هاوپەیمانی و ئیفلیجکەری بە حیزبی کۆمۆنیست بەخشیوە. بوونی هێڵ و فراکسیۆن لە حیزبە کۆمۆنیستەکاندا شتێکی سروشتی و حەتمییە. بەڵام لەم حاڵەتە تایبەتەدا ئەمە بەرەوڕووی مەیلی سیاسی و ئاسۆی جیاوازی چینێک نین، بەڵکو ئاسۆ و مەیلی چینایەتی جیاواز. پڕۆسەی حەتمی بزووتنەوەی حیزبێکی لەو جۆرە، دابڕانی سیاسی و ڕێکخراوەیی بەشە پێکهێنەرەکانی ئەم بەرەیە.

ڕووداوە جیهانییەکانی ساڵانی ڕابردوو، مەیلە ناوخۆییەکانی حیزبیکۆمۆنیست زۆر لە یەکتر جیا کردۆتەوە. قەیرانی سۆسیالیزمی بۆرژوازی و داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، وەک لە ڕاپۆرتی کۆنگرەی سێیەمدا جەختمان لەسەر کردۆوە، گوشاری گشتی لەسەر کۆمۆنیزم و چینی کرێکار و لەسەر مارکسیزم بە گشتی زیاتر کردووە. نەک هەر ڕادیکالیزم، بە هەر جۆرێک بێت، لاواز بووە، بەڵکو فەزای ڕزگاری

ڕادیکالیزمی ناکرێکاری لە فۆرمە سەپێنراوەکانی مارکسیزم ئاسانکاری بۆ کراوە. لە لایەکی ترەوە ئاسۆی جیاواز لە دژی ناسیۆنالیزم و گەشەسەندنی ئابووری نەتەوەیی و پەرلەمانتاریزم و چاکسازی سیاسی و ئیداری دانراوە. یەکگرتوویی فۆرماڵی ناوخۆی حیزب لاواز دەبێت و ڕێبازی کۆمەڵایەتی و سیاسی ڕەوتە جیاوازەکانی ناو حیزب لەیەکتر جیا دەبێتەوە. ئاسۆ بۆ تەواوی ناڕونە بە مەیلی چەپی توندڕەوی ناکرێکاری. لە دەرەوەی حیزب، ئەم ڕەوتە نە پاداشتی کۆمەڵایەتی هەیە و نە ژینگەیەکی هاندەرانەی بۆ چالاکیی هەیە. مارکسیزم بەخێرایی تایبەتمەندی خۆی بۆ ئەم ڕەوتە لەدەست دەدات و سەرەڕای ئەوەی ئەم ڕەوتە لە بیری مارکسیستی دەکشێتەوە و ڕووی لە ڕەخنەی ڕەنگاوڕەنگی مۆدێرن لە مارکسیزم دەکات، هێشتا لەژێر فشاری هێڵی فۆرمی لە حیزبی کۆمۆنیستدا بێدەنگ دەکرێت و هیچ بەڵگەیەک نیشان نادات ، دەرئەنجام ئەم جارە لە شێوەی بێباکی سیاسی فراوان و نەبوونی تەواو لە مەیدانی بەرگریکردن لە مارکسیزم و کۆمۆنیزم خۆی نیشان دەدات. ڕەوتی ناسیۆنالیستی کورد، هاوشێوەی ناسیۆنالیزمی گەلانی سۆقیەت، بە هیوای ڕێگای نوێ بۆ بەدیهێنانی ئامانجە کۆنەکانی لە پێچ و پەنا سیاسی و دیپلۆماسییەکانی زلهێزە بۆرژوازییەکان و گێژاوی ئێستادا، خەریکە زەبری هێز پەیدا دەکات. دەربڕینی دڵسۆزی ئەم بزووتنەوەیە بۆ کۆمۆنیزم و مارکسیزم و حیزبی کۆمۆنیستی کۆتایی دێت و ڕووبەڕووبوونەوەی ناسیۆنالیزم و سۆسیالیزم لە حیزبی کۆمۆنیستیدا زیاتر دەبێت. لە لایەکی دیکەوە ڕەوتی کۆمۆنیستی کرێکاری پێداگری لەسەر قوڵایی ناکۆکییەکان دەکات و هەوڵ دەدات بۆ پێکهێنانی ڕەوتی کۆمۆنیستی بەهێز کە خواست و توانای ئەوەی هەبێت کە ئەمڕۆ لە بەرامبەر شەپۆلی دژە کۆمۆنیزمدا بوەستێتەوە و ڕۆڵی هەبێت لە گێژاوی حەتمی ئەم دەیەدا ڕۆڵی بگێڕێت. ئەو پێشهاتە جیهانییانەی کە ئاسۆی ڕەوتەکانی تری ناو حیزبی کۆمۆنیستی کوێر کردووە، وایکردووە بزووتنەوەی مارکسی و سۆسیالیستی لە حیزبدا هەستیارتر بێت بەرامبەر بە بێپەلەیی و گرنگی ئەرکەکانی.

گومانی تێدا نییە کە پێویستە ئەم د[illegible]انە لەیەکتر جیابکرێنەوە. حزبی کۆمۆنیست چیتر ناتوانێت وەک بەرەی هاوپەیمانی کار بکات. ئەم پرسەی دابڕانە بەردەوام بووە و ڕۆیشتنی ئەمڕۆ لە حزبی کۆمۆنیست تەنها لە چوارچێوەی ئەم پرسەیەدا تێدەگەین.

کادرەکان و نەریتەکان

یەکێک لە دەرەنجامەکانی ئەم دۆخە تێگەیشتنە لە جیاوازییە سیاسی و فیکرییە قووڵەکان کە ئەمە لە بەشێکی زۆر لە کادیرە کۆنەکانی حیزب

دوور دەخاتەوە. لەم وتووێژانەدا بە ئێمە ڕوون بووەوە و بە لایەنە بەرامبەرەکانیشمان پێم وایە کە هەیکەلی کادری حیزبی کۆمەڵە نیست لە هەڵسووڕاوان و بیرمەندانی بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی و نەریتێکی خەباتکارانەی یەکگرتوو پێک نایەت. وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی و وەک کەسێک کە لە بنەڕەتدا هەڵوێست و ئاسۆی ئەم حزبەی لەم ساڵانەدا پێناسە و ڕوونکردۆتەوە، ئەو ڕاستییەی کە تەنیا ژمارەیەکی سنووردار لەوانەی کە حیزب لەسەر شانی ئەوان بنیات نراوە، هاوبەشی ئەو ئاسۆیانە و ئەم هەڵوێستانە بە من ، گومانی جددی لەسەر ئایندەی کاری سیاسی هاوبەشی لەگەڵ ئەو هاوڕێیانەدا دروست کردووە. لە پلینۆمی هەژدەهەمەوە، کە دوای ماوەیەک لە کشانەوە، ئەمجارە وەک ناوەندی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە سەری کاروبارەکان دانراین، ئەم جیاوازییە فیکری و سیاسییە لەگەڵ چینێک لە کادیرە باڵاکانی حیزب تایبەتتر و زیاتر بوو هەنگاو بە هەنگاو یەکلاکەرەوەتر. ئەگەرچی دژایەتی سیاسی کادرەکان بە ئاشکرا لە پەراوێزی ڕێکخراوەکاندا دەبینرێت، بێدەنگی یان پەسەندکردنی ئۆتۆماتیکی بۆچوونی ڕابەرایەتی لە لایەن کادیرەکانەوە میتۆدێکی باوی حزبی کۆمەڵە نیستە، بەڵام لە پشت ئەم ڕەزامەندییە فۆرمییانە، دیارە خەڵک دەبینین بە ئاسۆ و ئەولەویەتە جیاوازەکانیەوە، و لە ژێر حالەتدا یەکتریان لەدەست دەدەن. دووپاتکردنەوە و بێدەنگیی فۆرمی بەرامبەر بە بۆچوون و سیاسەتەکانی ڕابەرایەتی، وەرگێڕانی بە بەباکی، بەرەنگار بوونەوەی نەرمەنی، دوودڵی سیاسی و پەراوێزخستن. ئەم تایبەتمەندییە لە کۆمیتەی ناوەندییەوە تا خوارەوە دەبینرێت. تەنانەت لە نەو زۆرێک لە کادرەکانیشدا کە بە ڕواڵەت بەردەوامن لە ڕاگەیاندنی ڕێککەوتنەکەیان لەگەڵ ئەمەدا، ئەو جۆش و خرۆش و خۆبەخشییەی سیاسی و پراکتیکی کە تایبەتمەندییەکی سروشتی کۆمەڵە نیستەکە کە دان بە گرنگی ڕۆڵی خۆیدا دەنێت لەم قۆناغەدا و پەلە دەکات لە ڕۆڵی خۆیدا، بە دەگمەن بەرچاو دەکەوێت. چاوخشاندنێکی سادە بەو هاوڕێ کەنانەی کە ئێمە ئەم حیزبەمان لەگەڵیان پێکهێنا، ئەوەمان بۆ دەردەخات کە ئێمە بە باوەڕ و ئەولەویەتە سیاسییەکانمانەوە، نامۆین لەم حیزبەدا و پەیوستە یەکڕیزی تەشکیلاتی خۆمان لەگەڵ زۆرێک لە کادری تەقلیدی لە ئاستی ناوەند و سەرەوەی ڕێکخراوەکاندا نوێ بکەینەوە. دوبارە خوێندنەوەی بۆ بکەینەوە

ڕێبازی کۆمەڵایەتی ئێمە بە ڕوونی لە ژێر کەس دابڕاوە کە تا ئەمڕۆ لەگەڵیان لە حزبی کۆمەڵە نیستدا بووین (یان جیابوونەوەکەی بە ڕوونی سەلمێنراوە) و بێدەنگی و پشتڕاستکردنەوەی فۆرمی ئێمە ناشارێتەوە. ماوەی گەشبینی پێش کۆنگرەی دووەم تێپەڕی. ئەزموونی چەند ساڵی

ڕابردوو دەریخستووە کە نیشاندەرێکی بنەڕەتی حوکمدانی کەدەنگی ئەوەیە کە پرسیاری هاوبەش و ئەولەویەتی هاوبەش هەبێت. لێککەوتنی زارەکی و لەوەش خراپتر، بێدەنگی، کە دەکرێت وەک خواستی کەسێک بۆ لێککەوتن و ناکۆکی لێکبدرێتەوە، نیشاندەری هیچ شتێک نییە. پێویستە بزانین سەرقاڵەی ڕاستەقینەی مرۆق چییە، گرنگی بە چی دەدات و لە چیدا بەباکە، چی دەیجووڵێنێت و لە کام قەڵا و بەرەدا ئامادەیە، بە غەریزە چی دەکات و هەرگیز فەری چی نابێت. لە ماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا گەورەترین هەرشی ئایدیۆلۆژی و سیاسی بۆرژوازی بۆ سەر مارکسیزم و هەموو بیرێکی یەکسانیخوازانەی کرێکاران بەردەوام بووە. دەتوانن پەداچوونەوە بە ئەدەبیاتی هەمان قۆناغی حزبیکۆمۆنیستدا بکەن و بزانن بەڕاستی ئەم دیاردەیە چ بەشێک و لەسەدی ڕابەرایەتی و کادیرانی ناوەندی حیزب بووە. لەوەش تاڵتر، دەبێت بزانین ئەگەر ناچار بکرایە، لە چ بەشێک و لەسەدی کادیرانی حیزبدا توانایی بابەتیی بەرگریان لە مارکسیزم و سۆسیالیزم لە بەرامبەر ئەم هەرشەدا دەبوو. لەم قۆناغەدا بەشێک لە شاعیر و موزیکژەنی ئێرانیش بەریەککەوتنیان هەبووە، ناسیۆنالیزمی کوردیش لەرزۆک بووە، هەندێک حکومەت یاسای دژە پەنابەریان دەرکردووە، هەندێک دەستی کەنیش سەرزەنشت کراوە بەهۆی نەدانی پارەی ئەندامەتی و دەتوانن کاریگەرییەکانی ئەمانەش لە ژیانی سیاسی زۆرێک لە هاوڕێیان ببینن و بەراوردی بکەن. کێشه ی ئەمه له م حیزبه دا ته نیا گه ڕان به دوای وه ڵامدا نییه بەمه سه له ی تیۆری و کرده یی خه باتی چینایه تی، به ڵکو ڕاکێشینی سه رنجی کادیره ته قلیدییه کانی حیزب بۆ ئه و پرسانه. جیاوازی سەرقاڵەی لەو ئەرکەی کە بە خەمان دیاری دەکەین، لە پێوەرەکانی حوکمدانی پراکتیکی سیاسی و هاوشێوەکانیدا، بەڵگەی جیاوازییە بنەڕەتییەکانی نێوانمانە. دابڕان تاکە ڕێگای بنەڕەتییە بۆ وەڵامدانەوەی ئەم دۆخە.

پێم وایە ئەم ڕوونکردنەوانە بەسە بۆ ئەوەی زەرووورەتی جیابوونەوە لە ڕیزەکانی دیکە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا نیشان بدات. ئەمە باسی کەنی ئەمە بووە. دۆخی ئەمڕۆی جیهان تیشک دەخاتە سەر بێپەلەیی ئەم دابڕانە. بەڵام فەهمی تایبەتی ئەم دابڕانە، واتە کشانەوەی من و هاوڕێیانی هاوفکرم لە حیزب بۆ پێکهێنانی حزبێکی سیاسی دیکە، دەرئەنجامی هەڵسەنگاندنێکی تایبەتترە بۆ ئەو ستراتیژییە جیاوازانەی کە دەکرا بە جێبەجێکردنی ئەم دابڕانە بگیرێنەبەر. لێرەدا پێویستە ئاماژە بە هۆکارەکانی هەڵبژاردنی ئەم شێوازە تایبەتەی جیابوونەوە بکەین، و هەندێک لایەنی پراکتیکی ئەم کردارە و وردەکارییەکانی بە کاتێکی تر بەجێ دەهێڵم. پێویستم بەوەیە بۆ خوێنەرانی ناحیزبی ئەم نووسینە ڕوونبکەمەوە کە ئەم

ڕوونکردنەوانە لە چەند مانگی ڕابردوودا بە شێوەی جۆراوجۆر لە شێوەی شریتدا بە هاوڕێیانی حزبی، وتارێک لە کۆنفرانسی فراکسیۆن کۆمەنیزمی کرێکاری ، و لەڕونکردنەوە پلینۆمی بیستەمدا هاوڕێیانی ڕێکخستنەکان لە ئاگادارکراوە.

١- پلانی پێشوومان سەبارەت بە جیاکردنەوەی هێڵە سیاسییەکانی ناو حزب لەسەر بنەمای پلاتفۆرمی ڕوون بە کردەوە نەهاتەدی و هیچ ئومێدێک بە کرانەوە لەو بوارەدا نەبوو چونکە لە ماوەی ڕابردوودا سەلمێندرا کە هێڵەکانی تر جیاوازی خۆیان هەیە، تەنانەت وەک تا ئەو جێگایەی سروشتی سیاسییەکەی ڕوونە، ئەوان ڕواڵەتێکی ڕێکخراوەیی و تەنانەت کەسی دەبەخشن و خۆیان لە ڕووبەڕووبوونەوەی سیاسی ئاشکرا بەدوور دەگرن. کۆتایی ئەم پرۆسەیە خۆش نەبوو. وردە وردە تا ئەو ڕادەیەی نەیارەکانمان لە حیزبدا ناچارن بوونی ناکۆکی لەگەڵ ئێمە لە هەڵوێست و هێڵی سیاسی خۆیان بشارنەوە، بە پێی بەرژەوەندییە سیاسییەکانیان، بە هەمان ڕادە، نوقم دەبن لە ناکۆکی و بیانوو بە ڕێکخراوەکان. تا زیاتر جیاوازی سیاسی ڕاستەقینە کەمتر دەربکەوێت، چڕبوونەوەی دەربڕینی ڕێکخراوەیی و تەنانەت کەسی لەسەر بنەمای جیاوازییە ناوخۆییەکانی حیزب زیاتر دەبێت. گفتوگۆ ناوخۆییەکانی ئەم دواییە سەبارەت بە شەڕی کەنداو و پێشهاتەکانی کوردستانی عێراق بە هیچ گومانێک ئەمە دەسەلمێنن. پێدەچێت خۆبەستەملەکراوی ڕێکخراوەیی نیشاندان تایبەتمەندییەکی پراکتیکی زیاتری هەبێت بە نەیارەکانمان لەوەی لە پاڵ بۆچوونەکانیاندا بوەستین و دان بە بوونی جیاوازی سیاسیدا بنەین. ئەم پرۆسەیە بێهودەیی پلانی جیابوونەوەی هۆشیارانە و ئارەزومەندانەی هێڵە جیاوازەکان ئاشکرا دەکات.

٢- لە دۆخێکی وادا کەنگرەی چوارەم لە گرێیەکی لەکارەکان نەکردوە. ئەگەری سیناریۆکانی کەنگرەی چوارەم، پشتڕاستکردنەوەی تەقلیدی بۆچوونەکانمانە بە زۆرینەی یەکلاکەرەوەی کەنگرە، ڕەنگە پیاهەڵپژانی زۆر لەسەر پرسە ڕێکخراوەییەکان لەلایەن ڕەوتی ناسیۆنالیستیی کورددا، و پاشان بانگەشەی هەڵبژاردن لە ڕاڕەوەکاندا بە ئەوەی چەند کەسێک لە هاوڕێ خوازراوەکانی ڕەوتی دیکە لە کۆمیتەی ناوەندیدا. نەک هەر دابەشبوونە سیاسییە ڕاستەقینەکان ڕوونتر نەدەبوونەوە، بەڵکو هەمان ڕادەی جیاوازییە سیاسییەکان کە سەرکردەکانی مەیلەکانی دیکە لە بازنەکانی دەوروبەریاندا دەریدەبڕن، بێدەنگ دەکرا. تا ئێستا ئەمە پراکتیکی هێڵەکانی تری ناو حیزب بووە. بە پێچەوانەی خواستی ئەمە، کەنگرە

بە دەربڕینی دڵسۆزی بەهێزی نەیاران بە بۆچوونەکانمان، تەنانەت بە ورەی ڕەخنەگرانەی چەند کەسێکی کەم لە بواری ڕێکخراوەکاندا، ژیانێکی نوێی بە وێنەی درەی ڕیزبەندی سیاسی بەخشی.

٣- پێویستی دابڕانی سیاسی تەنها لەلایەن ئەمەوە وروژێندرا. بە هێڵەکانی تر و هەڵسوڕاوەکانیان لە ئاستە جیاوازەکاندا، لە کۆمیتەی ناوەندییەوە تا یەکە ناوخۆییەکان، پاراستنی یەکێتی ڕێکخراوەیی لەگەڵ بزووتنەوەکەمان تا ئەم خاڵە زۆر گرنگ بووە. چەپی ڕادیکالی تەقلیدی لە حیزبدا ئاڵایەکی سەربەخۆی نییە و ناتوانێت خۆی وەک بزووتنەوەیەکی ڕێکخراوەیی لە گۆڕەپانی کۆمەڵایەتیدا پێناسە بکات. ئەمەش بەشێکە لەو چەپانەی کە لەم قۆناغەدا ئاسۆ و پلانی کاری کۆمۆنیستی نییە و لەژێر فشاری دژە کۆمۆنیزمدا بە ناچاری لە باشترین حاڵەتدا ئەتۆمیزە دەکات. ڕەوتی ئەگەری زیاتری بزووتنەوەکەیان، وازهێنانە لە مارکسیزم وەک هەڵوێست و سۆسیالیزم وەک بزووتنەوەیەکی پراکتیکی. حیزبی کۆمۆنیست بە ئەم کۆمەڵە کادیرە وەسیلەیەکی گونجاوە بۆ پاراستنی شوناسی چەپ وەک کەسانی دیاریکراو و بەدەستهێنانی دەرفەتی هەڵبژاردنی تاکەکەسی سیاسی. بۆ ناسیۆنالیزمی کورد، هەڵبژاردنی جیابوونەوە پێویستی بە بوونی هەلومەرجی بابەتیی گونجاو هەیە لە بزووتنەوەی کوردستاندا، کە دەبێتە هۆی پێکهێنانی دەستبەجێی ڕێکخراوێکی ناسیونالیستی چەپ کە قەبارەی ڕێکخراوەیی بەرچاوی هەبێت. دابڕان لە حیزبی کۆمۆنیست بۆ ئەم ڕەوتە ناتوانێ بە پلەیەک دوورکەوتنەوە لە کۆمۆنیزم بە گشتی و چوونە ناو ڕادیکالیزمی نەتەوەیی لەگەڵدا بێت. تا ئەو مەرجە بابەتیانە نەبێن، خوازراوترە لە حزبی کۆمۆنیستدا بمێنێتەوە و وێنەی خۆی وەک کادیری سیاسیی ڕێکخراو کە بەشدار بووە لە ڕوداوەکانی کوردستاندا. ئەمەش دەرکەوتووە کە بوێری هێڵەی ناسیۆنالیستی کورد لە حیزبی کۆمۆنیستدا پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆی لەگەڵ بزووتنەوەی ناسیۆنالیزمی کوردی لە ناوچەکەدا هەیە. کۆکردنەوەی گشتی ئەم دواییەی کۆمەڵگەی کوردستان و خستنەڕووی پرسی کورد لەسەر ئاستی جیهان، ئەم ڕەوەی بۆ ماوەیەک گەشبینی کرد و ڕێگەی دا “ماندوێتی پلینۆمی ١٦” تا ڕادەیەکی دیاریکراو لەبیر بکرێت. ئەمڕۆ پێدەچێت دیسان ئاسۆی جیابوونەوەی خۆبەخشانەی ئەم بزووتنەوەیە لە حیزب تاریک بووبێتەوە.

بەڵام مەیلەکانی تر جوداخوازییان ناوەت و چاویان لە خەتی ئەمە و بەتایبەت خۆمان وەک کەسانی دیاریکراو وەک تاکە بەدیلێکی ڕاستەقینە بۆ پاراستنی بناغەی ئەو حزبەی کە موڵک و ماڵی خۆی بە

ئەوان هەیە. نەک هەر ئەمە، بەڵکو ئەوەش دەزانن کە داننان بە بوونی جیاوازی سیاسی لە دەستی ئەمەدا دەبێتە هۆی ئارگیومێنتێک بۆ داواکاری ڕەوای کشانەوەی ئەو ڕەوتە لە حیزب. ئەمە تێکەڵەیەک لە تیژترین هێرشی شەخسی سەرکردەکانی ئەم جەریانە بۆ سەر ئەمە و لە هەمان کاتدا ئەستوورترین سوێندخواردنی بۆچوونەکانمانە.
ڕۆیشتنمان لە حیزب بەشێوەیەکی سیاسی و پرەنسیپی ئەم بنبەستە دەشکێنێت. لە کۆتاییدا پێویستە ئەو بزووتنەوەیەی کە پێداگری لەسەر جیاوازییە سیاسییەکانی دەکات، پێشەنگی جیابوونەوە بگرێت. ئەمڕۆش ئەمە ڕوویدا.

٤- بیرۆکەی پاکسازی بیرۆکەیەک بووە کە بەردەوام لەلایەن لایەنگران و نەیارانی ئێمەوە لەم ماوەیەدا لە بەردەم ئێمەد دانراوە. یەکێکیان بەدوای ڕێگایەکدا دەگەڕێت بۆ دیاریکردنی ئەرکی حیزب، ئەوی دیکەشیان کردوویەتی بە پرسێک بۆ دەستپێکردنی ئارامکردنەوەی ڕێکخراوەیی. لە ژمارەی یەکەمی کۆمۆنیستی دوای پلینۆمی ١٨، گوتم پاکسازی هێڵی ئێمە و ئامرازی ئێمە نییە لەم ململانێیانەدا. ئێمە دابڕانێکی سیاسی و هۆشیارانەی هێڵەکانی ناوەوەی حیزبمان دەوێت. بێگومان ئەم لێدوانە نەیتوانی ڕێگری لە کۆمەڵێک کادیر بەتایبەتی لە نێو مەیلی میللی کورد بکات، بۆ ماوەی دوو ساڵ کە زەنگی هەر پۆستەچییەک وەک فەرمانی دەرکردن لە خەیاڵەدا بخەینە بەرچاو و بەردەوام خۆڕاگریمان بخەینە بەر تاقیکردنەوە. بەڵام ئەمە بە دەسەزی ئەم هێڵە ماینەوە. لێرەدا دەمەوێت ئاماژە بە چەند خاڵێک بکەم سەبارەت بە بێهودەیی و زیانبەخشی کۆتایی پێهێنانی ڕێکخراوەیی لەم دۆخە تایبەتەدا لە وەڵامی ئەو هاوڕێیانەی کە دەڵێن “ئەمە حزبی ئێمەیە، بۆچی ناڕۆن؟”

یەکەم: پاککردنەوەی مرۆڤەکان ناتوانێ هەمان دەرئەنجامی جوداخوازی سیاسی بەرهەم بهێنێت. جودایی سیاسی ئەرێنییە و نەرێنی نییە. هەرکەسێک لەسەر بنەمای بیروباوەڕی خۆی ڕێگای دەگرێتەبەر، هەربۆیە پاککردنەوەیەکی جددی و قووڵ دەبێتە پراکتیکی. کەرامەتی مرۆڤ و پێگەی یاسایی یەکسانیان لە کاتی جیابوونەوەدا دەپارێزرێت. جگە لەوەش ڕوونکردنەوەی مەیلی ئەرکەکانی داهاتوویان لە ستاتۆی ڕێکخراوە سەربەخۆکانیاندا لەکاتی سنووردارکردنی سیاسیدا پشکنینی بۆ دەکرێت و پچڕانێکی سیاسیی بنەڕەتیتر لە نەریتی هێڵەکانی دیکەوە ڕوودەدات. لە لایەکی دیکەوە پاڵاوتنی تاکەکەسی، تەنانەت ئەگەر لەسەر بنەمای سەربەخۆیی ڕاگەیەندراوی مرۆڤەکان بۆ دەڵی تایبەت و نووسراوەوە بێت، هێشتا بە حوکمدانی بابەتیی و پێوەری

ئارەزوومەندانە ئالودە دەبێت. بەم شێوەیە خەڵک زەلیل دەکرێن. ئەگەر لە دەرەوەی حیزب ئاسۆی چالاکی لە بە ردە میاندا نەبینن، کەلەم حاڵەتەدا زۆر ڕاستە ، کێش و هەوای دووڕوویی و خۆشکاندنەوە گەشە دە بێت. کۆتای پێهێنانێکی لەو شێوەیە جێ پەنجەی خۆی لەسەر هەستی ڕاستودروستی ئەو کەسانە بەجێدەهێڵێت کە دەمێننەوە. پاڵاوتنی تاک، لەم حاڵەتە ڕوونەدا کە نەک تەنها تاکەکان بەڵکو لە بنەڕەتدا نەریت و بیروباوەڕ و تێڕوانینی سیاسی جیاواز ڕووبەڕوو دەبنەوە، ئەم کەموکوڕییە بنەڕەتییەی هەیە کە تەنها لە تاکەکاندا بەدوای ئەمانەدا دەگەڕێت و سیمای کۆمەڵایەتی ئەو ڕووبەڕووبوونەوانە پشتگوێ دەخات. تەنیا دابەشبوون و دابڕانی سیاسیی بیرلێکراوە و هۆشیارانە دەتوانن گواستنەوەی ڕاستەقینە لە نەریتێکی خەباتگێڕییەوە بۆ نەریتێکی دیکە بکەنە مومکین.

دووەم: کۆتایی پێهێنان و ڕەواوی و ناڕەوایی دەبێتە بەشێک لە مێژووی ڕاستەقینەی ئەو حزبەی کە دەمێنێتەوە. ئەمەش لە کێشوهەوای دژە کۆمۆنیزمی ئەمڕۆدا، کە بازاڕێکی فراوانی بۆ کۆمۆنیزمی ڕێکخراو هەیە، زۆر زیانبەخشە. ئەو حیزبەی لەم کۆتایی پێهێنان سەرهەڵدەدات دەبێت خۆی بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ ئامادە بکات بۆ وەڵامدانەوەی ئەو تۆمەتانەی کە لە هەموو لایەکەوە فڕێدراونەتە سەری، بۆ ئەو شێواندنە گەورانەی کە لەسەر بنەمای ئەمە لە مێژوو و ناسنامەی سیاسی خۆیدا دەکرێت و بە بۆچوونی منیش دەیکات بە ئاسانی لەم قۆناغە ڕزگارت نەبێت. بەداخەوە پرۆسەی شێواندنی مێژووی ئەم حیزبە لە گۆشەوکەنارەوە لەم دوایانەدا لە ئاستە باڵاکانی خودی ئەم حیزبەوە دەستی پێکردووە. ئەو ڕاستییەی کە گوایە هەستی پێدەکەین سەبارەت بەم پاککردنەوەیە بەس نییە. جیهانی بۆرژوازی لە دەرەوە سەرمایەگوزاری لەم ڕوداوە دەکات. ئەمە ئەو جیهانەیە کە لە بەر چاوی ئێمەدایە، لە دەمی کۆمەڵێک ڕۆژنامەنووسی تازە پێگەیشتووەوە، لینین کە دیلێتی گەلانی ڕووسیای تزاری هەڵوەشاندەوە، بە ستەمکاری نەتەوەیی دەزانێت و خەڵک بەقەبارەیەکی گەورە خەریکی بە باوەڕکردنن بەم شتە. ئەو نامیلکانەی کە حیزب بڕیارە دواتر بینووسێت و لە وەڵامی پاکتاوکردنەکان و شێواندنەکانی ماسمیدیای بۆرژوازی و مێژوونووسە ساختەکانیدا، ڕوون دەکاتەوە، تەنانەت ناتوانن وەڵامی گۆشەیەکی ئەم ئاماژە گشتییە بدەنەوە. من واز لە بەفیڕۆدانی ئەو وزەیەی دەهێنم کە دەبێ لە نووسینی ئەو جۆرە بەرگریانە لە حیزبی سەرفبکرێت.

سێیەم: ئەگەر من بەشێکی زۆر لە کادیرە کۆنەکان و تەنانەت

دامەزرێنەرانی ئەم حیزبە پاک بکەمەوە کە هەشتا هەندێکیان بانگەشەی ئەوە دەکەن کە خودی ونبووی خۆیان لە باسەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا دۆزیوەتەوە، ئەوا حەزی شەخسیی من ئەوە دەبێت کە خۆم بچم. ئەم هەڤاڵانە جێگای منیان لە دونیادا لەدەست نەداوە. هێزی شۆڕشگێڕیی سەرەکی کە من بەدوایدا دەگەڕێم لە دەرەوەی ئەم حیزبەیە. زۆربەی ئەو مارکسیستە بەسۆز و بەتوانایانەی کە دەبێ لە بەردەم ئەم شۆڕشە چینایەتییە بوەستن، دەبێ لە دەرەوەی ئەم حیزبە بدۆزرێنەوە. پاککردنەوەی ئەرێنی و دوورکەوتنەوە و کۆکردنەوەی کەسانی هاوفکردا ڕێگەیەکی پرەنسیپیتر و کەمتر قورستر و ڕاستوخۆترە بۆ ئەو ئامانجەی کە من بەدوایدا دەگەڕێم.
به ڵام میتۆدی پاککردنه وه ڕێگه یه ک نییه به ڵکو تەڵەیه لەبەردەمماندا و سەرمایه بۆ نەیارانی کۆمۆنیزم و ڕێکخستنی کۆمۆنیستی له کۆمه ڵگادا دابین ده کات.

٥- دەوترێت ئەمە حزبی ئێمەیە و نابێ چاوپۆشی لە ئیعتبار و کاریگەری و ئیمکاناتەکانی بکەیت. منیش پێم وایە ئەمە حزبی ئێمەیە. بەڵام کۆمەڵگاش ئەمە دەزانێت. کاریگەری و ئیعتباری ئەم حیزبە لە ئاسمانەوە نەهاتووە. دەرئەنجامی کاری مرۆڤە کۆمۆنیستەکان و ڕێبازێکی سیاسی دیاریکراوە. ئه م حیزبه له سەر مۆدێلی کۆمۆنیزمی ئێمه خۆی به کۆمه ڵگا ناساند و له چینی کرێکاردا ئیعتباری به ده ستهێنا. وە بە بۆچوونی من ئەگەر ڕواڵەتی یاسایی مەسەلەکە ئەوە بێت کە ئێمە لە حیزب دەڕۆین، واقیعی کۆمەڵایەتی و سیاسی ئەم ڕووداوە ئەوەیە کە ئەوەی لەمەودوا خۆی بە حزبی کۆمۆنیست ناودەبات، ئەو کەسەیە کە ئێمەی بەجێهێشتووە. وە ئەم ڕۆیشتنە زۆر لەمەوبەر دەستی پێکردبوو. بۆ هەر چاودێرێکی حزبی کۆمۆنیست، هیچ پرسیارێکی جددی نییە کە حزبی داهاتوومان لە کوێی کۆمەڵگادا دەوەستێت و چی دەڵێت و چی دەکات. ئەگەر لەدەرەوەی ئێمە هیچ ناڕوونییەک هەبێت ئەوە حزبی ئێستا لە کوێ دەبێت دوای ئەوەی ئێمە ڕۆیشتن. ئێمە ناتوانین زیاتر لەوەی ئێمە و هەڵەکەمان لە کۆمەڵگادا هەیەتی کریدت لەگەڵ خۆماندا ببەین و بە وازهێنان لە حیزب ئەو کاریگەری و کریدتەش ڕادەستی کەس ناکەین. کۆمەڵگای دەرەوەی ئێمە، لە کرێکارانی ئاشنای حیزب و گرووپە سیاسییە چەپەکانەوە تا دەگاتە حیزبە بۆرژوازییەکان و چاودێرانی سیاسی، لەگەڵ ئەوەشدا بە شێوەیەکی بابەتیانەتر لە ئێمە و حیزبی کۆمۆنیست دەڕوانن و حەتمەن، بە پێچەوانەی هەندێک هاوڕێ کە بە نکۆڵیکردنی سەرسەختانە لە شتەکان بۆ ڕازی کردنی دڵی خۆیان بە کافی دەزانن، لەگەڵ واقیعەکانی بوونی سیاسی حزبی داهاتوودا ڕووبەڕوو بوونەوە.

بۆیە من بچوکترین خەمی لەدەستدانی کاریگەری و دەسەڵاتی سیاسیم نییە. دەزانم ناوەندە بۆرژوازی و وردەبورژوازیە ئێرانی و غەیرە ئێرانی بە کان ڕێک ڕۆیشتنی ئێمە بە ڕۆیشتنی "کەلەڕەقە" مارکسیستی و "یەکلایەنە ڕوانینی" کرێکاری حزبی کۆمۆنیست دەزانن و هەوڵ دەدەن حیزبی داهاتوومان گۆشەگیر بکەن و بیکەنە ئەو حزبەی کە ماوەتەوە خۆشەویست بکەن. بەڵام ئەمە خاڵی بەهێزی ئێمەیە و دەبێتە فاکتەرێک بۆ فراوانکردنی کاریگەریمان لە چینی کرێکار و بزووتنەوەی سۆسیالیستیدا.

پرسی ئیمکاناتی حیزب بەتەواوی یاساییە. بە بڕوای من کەسێک کە لە حیزبی کۆمۆنیست دەربچێت، لەڕوی یاساییەوە ناتوانێ داخوازییەکی سەبارەت بە ئیماکاناتی□کانی ئەم حیزبە هەبێت. بێگومان لە دەرەوەی لایەنی یاسایی، لایەنێکی پرەنسیپی و سیاسی هەیە. بەڵام دانینان بە مافی سیاسی ئەو کەسانەی کە جیا دەبنەوە، بە تەواوی پەیوەستە بە خودی حزبی کۆمۆنیستەوە. لە ڕوانگەی یاساییەوە، بە تەواوی ئازادە لە دانپێدانانی فەرمی بەم مافە یان نا. من بە وەک خۆم نەک هەر ئەوە دەزانم کە هەموو ئەو ئیمکاناتانەی کە هەن هی حزبی کۆمۆنیستن و هیچ داواکارییەکم لەو بارەیەوە نەکردووە، بەڵکو لە ڕوانگەی سیاسییەوە پێموایە پاراستنی تەواوی ئەو ئیمکاناتانە بە قازانجی حزبی نوێ دەبێت . ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی کە هەڵبژاردنی سیاسی ڕاستەقینەیە بۆ هەڵسوڕاوانی حزبی گونجاوتر بکات. هەرکەسێک دەیەوێت بچێتە ناو حزبەکەمانەوە پێویستە ئاگاداری سنووردار بوونی پێویستییەکانمان بێت و خۆی بۆ ماوەیەک لە هەوڵدان بۆ دروستکردنی سەرەتاییترین پێویستییەکان بۆ ئەم حیزبە ئامادەبکات. تەنها لە یەک حاڵەتدا داواکارییەکمان بۆ پێویستیییەکانی حیزب کرد، ئەویش پەیوەندی بە دابینکردنی پێداویستییەکانی ژیانی کورتخایەن و بەرگریی ئەو هاوڕێیانەی لە ئۆردوگاکانی کۆمەڵە جێگیرکراون کە لە حزبی کۆمۆنیست دابڕاون. پێشنیاری ئەم داواکاریەش پێویست بوو چونکە لەم حاڵەتە تایبەتەدا بەهۆی هەلومەرجی تایبەتی کار و ژیانی ئەو هاوڕێیانە، هیچ ئەگەرێک نییە بۆ توانای هەبوونیان لە کورتخایەندا.

٦- جیابونەوەی ئەمڕۆ دووکەرت بوونی حزبی کۆمۆنیست نییە. هەروەک چۆن بە شێوەی جۆراوجۆر و لە پلینۆمی بیستەمدا وتم، لە ڕوونکردنەوەی ڕەسمی هۆکاری جیابوونەوەمدا، جیابوونەوەم جیابوونەوەیەکی تاکەکەسییە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە مەبەستی پێکھێنانی حیزبێکی کرێکاریی کۆمۆنیستی. بانگەوازی جیابوونەوەم بە

هیچ کام لە ئەندامان و هەڵسوڕاوانی حیزبی کۆمۆنیست نەداوە و نایدەم، هەروەها هانی هیچ کەسێکم نەداوە و نادەم بە جیابوونەوە لەو حیزبە. هەر لە سەرەتای گەیشتن بەم بڕیارە، بە هاوڕێیانی حیزبی خۆم و بە هاوڕێیانی مەکتەبی سیاسیم ڕاگەیاند کە بڕیارەکەی من کۆتاییە و دەتوانن خۆیان بڕیاری تاکەکەسی یان بەکۆمەڵ سەبارەت بەو کارە بدەن. لەم ماوەیەدا تەنانەت یەک هەنگاویشم نەناوە بۆ ئەوەی کەس ڕازی بکەم کە یاوەریم بکات لەم بزووتنەوەیەدا، تەنانەت خۆم لە هەر گفتوگۆیەک لەگەڵ هاوڕێ کۆن و نزیکەکانم کە گومانێکی وا بەجێبهێڵێت، خۆم بەدوور گرتووە. لە کۆنفرانسی فراکسیۆنەکەدا جەختم لەوە کردەوە کە کارەکەم بە مانای بانگەوازکردن نییە بۆ دابەشبوونی فراکسیۆن و بڕیار نییە حزبێکی نوێ لەلایەن فراکسیۆنەوە پێکبهێنرێت. من وەک خۆم تەنیا پێشوازی لە هاوڕێی ئەو کەسانە دەکەم کە دەیانەوێت سەربەخۆ لە هاندان و لەسەر بنەمای زانینی خۆیان لە واقیعە سیاسییەکانی حیزب و جیهانی ئەمڕۆ ئەم ڕێگایە هەڵبژێرن. من هیچ ئیدیعایەکم لەسەر میراتی سیاسی و ماددی حزبی کۆمۆنیست نییە، شانازی بەو کارانە دەکەم کە لە حزبی کۆمۆنیستدا کردوومانە و دان بە مافی ئەو کەسانەدا دەنێم کە دەیانەوێت لە دوای ئەمە لە حیزبدا بمێننەوە و بەم ناوەوە کار بکەن. بە من ئەم هەڵوەستە لە پێویستی و خۆبەزلزانینی ئەخلاقی نییە. بەڵکو لەبەر ئەوەیە کە ئاسانکاری بۆ پێکهێنانی حیزبی داهاتوو دەکات لە ژینگەیەکی سیاسیدا کە لەسەر بنەمای پرەنسیپەکان دامەزراوە و شوناسێکی سیاسی شەفافتری پێدەبەخشێت.

لە هەمان کاتدا گومانم نییە کە ڕاگەیاندنی جیابوونەوەم لەگەڵ گۆڕانی بنەڕەتی لە حیزبی کۆمۆنیست دەبێت و نەک هەر کەسە هاوبیرەکانم لەم حیزبەدا لەگەڵ مندا جێدەهێڵن، بەڵکو بە مەودای بەرفراوانتر لە گومانی جددی سەبارەت بە یەکڕیزی و ئایندەی حیزبی کۆمۆنیستی. ئێران و توانای سەرکردەکانی داهاتووی لە ڕێنوێنی و بەڕێوەبردنی کاروباری حیزب. بە کۆمیتەی ناوەندیی حیزب و بەدوای پلینۆمدا، سەرجەم ڕێکخراوەکانم ئاگادار کردەوە، بە ئەوەی هەمووان کاتی پێویستیان هەبێت بیر لە هەڵبژاردەی سیاسی بکەنەوە و خۆیان بۆ ئەرکە کردەییەکانی داهاتوو ئامادە بکەن. بەم شێوەیە ئەمە ئامادەیی خۆمان ڕاگەیاند بۆ کارکردن لە قۆناغێکی ئینتقالیدا، تا پلینۆمی بیست و یەکەم، و ڕێکخستنی جیابوونەوەیەکی ڕێک و پێک بە کولتوورێکی سیاسی هاوتەریب لەگەڵ بنەما کۆمۆنیستییەکان.

٧- چەند هەفتەیەک پێش پلینۆمی بیستەمی کۆمیتەی ناوەندی، دەقی

نووسراوی ڕاگەیاندنی دەستلەکارکێشانەوەی نزیک ڕوودانم دا بە حیزب تا لە پلینۆمدا باسی لێوە بکرێت. هەروەها ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبم لە بڕیارەکەم ئاگادار کردەوە. لە پلینۆمەکەدا بە کورتی باسم لە هۆکارەکانی دەستلەکارکێشانەوەم کرد. لە لایەن هاوڕێیانی ئێستاوە هیچ دژە باس و پرسیار و سەرنجێک لەسەر ئەم بڕیارە نەهاتە ئاراوە. لە وەڵامی پرسیاری یەکێک لە هاوڕێیاندا هەریەک لە ئامادەبووان بە کورتی کاردانەوەی خۆیان بەرامبەر بەم بابەتە ڕاگەیاند. من و هاوڕێیانی تری مەکتەبی سیاسی هێشتا تا پلینۆمی بیست و یەکەم، کە بە فەرمی لە حیزب دەکشێینەوە، خۆمان بۆ ئەم دەستەیە کاندید دەکرد و وەک لە ڕاپۆرتی کۆتایی پلینۆمدا هاتووە، دوو کەسمان بە کۆی دەنگ و دوو کەسمان بە ١١ دەنگ دەنگمان دا. ئێمە لە ١٥ دەنگی یەکلاکەرەوەی ئێستا ه□□ب□ژ□ردراینەوە بۆ مەکتەبی سیاسی. ئامانجی مانەوەمان لە مەکتەبی سیاسی سەرەتا ئەوە بوو کە بە ڕوونی ئەوە بڵێین کە کشانەوەی ئێمە لە حیزب بە هۆی هیچ فشارێکی ڕێکخراوەیی هێڵەکانی دیکەی ناو حیزب یان بوونی قەیرانی سەرکردایەتی لە حیزبی کۆمۆنیسدا نییە، بەڵکو جیابوونەوەیەکی سیاسیی دڵخوازانەیە. دووەم: با گەرەنتی ئەوە بدەین کە پڕۆسەی دابڕانی تەشکیلاتی لە حیزبدا، وەک ئەوەی شایستەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانە، بە شێوەیەکی پرەنسیپی و ڕێکوپێک بەرەوپێش دەچێت و هەرجۆرە پشێوییەک ، کە نەک تەنیا زیانی سیاسی بە هەموو ئێمە دەگەیەنێت کە ئەمڕۆ لەحزبی کۆمۆنیستیدا چالاکین ، بەڵکو دەتوانێت ببێتە هۆی زیان و لێدانی ماددی بە حزبە. ڕونەدات.

سێیەم: با چاودێری ڕەنگدانەوەی پرسەکانی ئەم دابڕانە لە ئۆرگانەکانی حیزبدا بکەین و ڕێگری لە شێواندنی وێنەی سیاسی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لەو نەریتە دواکەوتووانە بکەین کە بە ناچاری لەم جۆرە هەلومەرجەدا بوار بۆ گەشەکردن دەدۆزنەوە. و لە کۆتاییدا، چوارەم، ئێمە پێمان وابوو تا ئەو کاتەی حزبی کۆمۆنیست بەو پێکهات□ ی□ ئ□ستایەوە بوونی هەیە و خۆمان بە هەڵسوڕاوی ئەو دەزانین، پێویستە وتەبێژە سیاسییەکانی ئەو هێڵە کە تا ئەمڕۆ هێڵی فەرمی حزبی کۆمۆنیست بووە، نوێنەرایەتی ئەم حیزبە بکەن لە ڕووی سیاسییەوە و سەرکردایەتی حیزب لە دەستی باڵی چەپدا دەمێنێتەوە. لە پلینۆمی بیست و یەکەمدا، دوای خستنەڕووی ڕاپۆرتی ڕێوشوێنەکانی قۆناغی ئینتقالی، بە فەرمی لە حیزب دەکشێینەوە و بەرپرسیارێتی چالاکییەکانی حزبی کۆمۆنیست ڕادەستی ئەوهاوڕێیانەی لە کۆمیتەی ناوەندیدا مانەوە دەکەین.

پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران لە کۆتایی بیست و

یەکەمین پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ڕادەگەیەنرێت. دەزانم ڕاستتر دەبێت ئەگەر لە پلاتفۆرمێکی جیاوە ڕوونکردنەوەیەکی زیاتر لەسەر حیزبە نوێیەکە بدەم، هەروەها بەچوونی خۆم سەبارەت بە چارەنووسی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دوای کشانەوەی ئێمە و شێوازی مامەڵەکردنمان لەگەڵیدا بدەم.

جیابوونەوەمان تاکە ڕێگای گەیشتن بە ئامانجی سەربەخۆیی و سیاسەتی کۆمۆنیزمی کرێکاری و حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری یەکگرتوو نەبوو. دەکرا چەند ساڵێکی تر لەسەری ئەم حیزبەدا بیت، موناقەشەی بکەیت، بنووسیت، بڕیاردەربکەیت، "ناڕوونی لابەریت"، "فێر بکەیت"، بزووتنەوەی سۆسیالیستی و کرێکاری لە حیزبدا بەهێز بکەیت، مەیلەکانی دیکەی گۆشەگیر بکەیت، پاک بکەیتەوە و شتی تر. ڕەنگە لە کۆتاییدا سەرکەوتوو بین. بەڵام کێشەکە هەمان "چەند ساڵێک"ە. ئێمە ئەم ساڵانەمان نییە. لە وەڵامی ئەوانەی سبەی لێمان دەپرسن، لە ساڵانی تاریکدا چیتان کرد کە کۆمۆنیزم و لەگەڵیدا کەرامەتی ئنسانیان خستبووە بەر هێرش، لەو ساڵانەی کە کرێکار بوون دیسان بە مانای بێبەشبوون و زەلیل بوون دەناسان چیتان کرد، ناتوانین وەڵام بدەینەوە، " بەڕێین ئێمە سەرقاڵی ". چاکسازی بووین لە حزبەکەماندا". جیهان بە هەموو فراوانییەکەیەوە ئامادەیە پێشوازی لەو کۆمۆنیزمە ئیرادەدار و ڕۆشنگەرە بکات کە دەیەوێت ئەمڕۆ سەرلەنوێ دەستپێبکاتەوە.

مەنسور حیکمەت

کۆمۆنیست، ئۆرگانی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، ژمارە ٦٣، مهرماهی ١٣٧٠
بەشێک لەم نووسینە لە ژمارەی یەکەمی ڕۆژنامەی ئینتەرناشناڵ، ئۆرگانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران، ژمارە یەک، اسفند ١٣٧٠ چاپکرایەوە.
هەروەها ئەم بابەتە لە بەرگی حەوتەمی کۆمەڵە بەرهەمەکانی مەنسوور حیکمەت لاپەڕە ٣١٥ تا ٣٤٠ بڵاوکراوەتەوە. بڵاوکراوەکانی دامەزراوەی مەنسوور حیکمەت، چاپی یەکەم، حوزەیرانی ٢٠٠٣، سوید
ISBN: 91-970866-8-1

hekmat.public-archive.net #2180fa.html

سمکۆ محەمەد لە تەوەرەی (کورد لە سیڤەرەوە بۆ لەزان).. دیمانە: ئاودیر نەسرەدین.. بەشی سێیەم و کۆتایی

بەشی سێیەم

کورد پێویستی بە سیستەمێکی عەلمانی و دادپەروەر هەیە. نەک دیموکراسی

لەم دیمانەیەدا سمکۆ محەمەد نوسەر و ڕۆژنامەنووس کە بەشداری تەوەری (کورد لە سیڤەرەوە بۆ لەزان)ی کردووە، باس لە سایکۆلۆژیای هێز و قەوارە سیاسییەکانی کوردستان و کەیسەکانی هاوشێوەی کورد لە دنیادا دەکات، ڕۆڵی وڵاتانی زلهێز لە یەکلاییکردنەوەی ئەم پرسانە ڕوندەکاتەوە و هاوکات ئاماژە بە شوناسی نەتەوەیی و پرسی زمان دەکات و ئەمەش بە کارتێکی لاواز بۆ داواکردنی سەربەخۆ بوون ناو دەبات، سمکۆ محەمەد بۆچوونی وایە کە خەباتی مەدەنی بەوردبینی و هێمنی و دان بەخۆداگرتن دەکرێت، بەڵام کورد بەخەسڵەت خاوەنی ئەم سایکۆلۆژیایە نییە، هەر لە درێژەی ئەم دیمانەیەدا سمکۆ بیرکردنەوە لە لەگۆڕینی بەرەی خەبات لە کوردستانەوە بۆ ناوەندەکان هەڵدەسەنگێنێت و گرنگی خاوەندارییەتیکردنی سیستەمێکی نمونەیی بۆ دۆزی کورد ڕوندەکاتەوە.

دیمانة: ئاودیر نةسرةدین

خەباتی مەدەنی بەوردبینی، هێمنی و دان بەخۆداگرتن دەکرێت، کورد بەخەسڵەت خاوەنی ئەم سایکۆلۆژیایە نییە

پێویستیمان بەسیستەمێکی عەلمانی و دادپەروەری هەیە نەک دیموکراسی، چونکە دیموکراسی چەمکێکی زۆر شمولیە و پێناسەیەکی تەواوی نییە

کورد ناتوانێ لەچەقی سەنتەری دەسەڵات نزیک بێتەوە و ڕێگوێیشە دابکوتێت و جێگەکە لەکەناری خۆیەوە بگوازێتەوە بۆ سەنتەر، دیسان دووبارەی دەکەمەوە، ئەمە گرێدراوە بە ستراتیژی قوڵەوە کە کوردەکان هەڵگری ئەم عەقڵیەتە نین

ئەگەر کورد خۆی خاوەنی سیستمی نموونەیی خۆی بوو لەگەڵ دونیای

هاوچەرخ و جێگەی خۆی کردەوە، ئەوکات لەلایەن هێز و دەوڵەتانی زلهێزەوە کێسەکەی لە بەرچاو دەگیرێت و رەنگە قەبوڵ بکرێت.

بیرکردنەوە لەگۆڕینی بەرەی جەنگ لەگۆڕەپانی کوردستانەوە بۆ گۆڕەپانێکی تری دوژمن، ئەم بیرکردنەوەیە لەلای کورد لەمێژە رەتکراوەتەوە.

لەگەڵ نزیکبوونەوە لە سەد ساڵەی لۆزان باس لە هەڵوەشاندنەوەی دەکرێت، بەتایبەتی لەلایەن تورکیاوە، ئەمەش بەمانای داگیرکردنەوەی رۆژئاوای کوردستان و باشووری کوردستان لێکدەدرێتەوە. ئایا کورد لە بەردەم دۆخێکی لەم شێوەیەدایە؟

مەسەلەی هێنانە کایەی سەد ساڵەی رێکەوتننامەی لۆزان، ئەوەی کە رۆژئاوای کوردستان وەکو واقیع تەماشا بکرێت یان خەیاڵی کوردەکان، مەسەلەیەکە تەنها لەژێر کۆنترۆڵی تورکەکاندا نییە، بەڵکو مەیدانێکە هەم ئێران و هەم روسیا و هەم خودی سوریا و ئامریکاش لەوێن، ئەمە جگە لەوەی فەرانسی و بەریتانییەکان بەشێکی زۆر لەو فەزایە بەدەستی ئەوانە چۆن مامەڵە لەتەك ئەو قەوارەیەدا دەکەن، بەڵام لەهەمووی نیگەتیڤتر ئەوەیە کە هەمان ئەزموونی حوکمڕانی ئیداری و سیاسی باشوور تاقیکرایەوە، چونکە دۆخە سیاسییەکە دابەشی سەر دوو رەنگ و سیاسەت بووە، ئەنەکەسە و پەیەدە کە هەریەکەیان هێزێکی سیاسی ئاراستەیان دەکات و بوونە بەدژی یەکتر.

وڵاتانی رۆژئاوا هەمیشە داوا لە کوردەکان دەکەن لەگەڵ ئەو دەوڵەتانە رێکبکەون کە بەسەریاندا دابەش کراون، ئەنقەرە، دیمەشق، تاران و بەغدا تاچەند ئەم ئامادەییەیان تێدایە؟

من پێموایە ئەو تێڕوانینە زۆر واقیعیانەتر و کردەیی ترە، چونکە دەبێ ئەوە بزانین لەدوای هەزارەی سێهەم و هاتنی جیهانگیرییەوە کە بەئامریکایی دونیا ناوزەد دەکرێت، سیاسەتی پراگماتیزم لەهەمو کایەکانی ژیاندا رەنگیدایەوە، ئەمە بۆ رۆژئاوا ناچاری بوو کە ملکەچی ئەو سیاسەتە بکات و ببێتە پاشکۆی ناڕاستەوخۆی ئامریکا.

لەدوای مێژویەکی چەندین سەدەیی تێگەیشتین کە رۆژئاوا ئامادە نییە بەرژەوەندی خۆی پشتگوێ بخات و لەپێناو سەربەخۆیی نەتەوەیەك ئەو دەوڵەتانە پەراوێز بخات، هەروەها لەبارەی چارەسەری مەسەلەی میللی کوردیدا، دەبێ لەوە تێبگەین لەدوای مێژویەکی چەندین سەدەیی تێگەیشتین کە رۆژئاوا ئامادە نییە بەرژەوەندی خۆی پشتگوێ بخات و لەپێناو سەربەخۆیی نەتەوەیەك ئەو دەوڵەتانە پەراوێز بخات، لەکاتێکدا هەموو ئەوەیان لەلا مەعلومە کە ئێران و سوریا و عێراق دەوڵەمەندن بە نەوت، تورکیا پاشترین دەروازەیە بۆ ئامریکا و بۆ رۆژئاواش، ئەمە جگە لەوەی کێسی نەتەوە بەرێکەوتن لەگەڵ دەوڵەتی

ناوەندی چارەسەر دەکرێت، نەك بەهێزی چەکداری و شۆڕشگێری کلاسیکی، چونکە دەوڵەت دەبێ لەسەر دەستی کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ئاسایش و ئەنجومەنی ئابوری رۆژئاوا و دەوڵەتانی زلهێز و پیشەسازی بێت، بە ئەمەش دەبێ لەجنێف بەکۆی گشتی دەنگی ئەندامان رێبکەون لەسەر ئەوەی کوردەکان ئەو خاکەی هەیانە دەبێتە دەوڵەت و دەبێت ببێتە خاوەن ئابوری و پوڵ و ئاڵا و دیبلۆماسیەت و سیاسدەی خۆی بێت، ئەگەرنا باشترین رێگەیە کە مەسەلەی میللی هەر شوێنێك بێت لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی چارەسەر بکرێت، ئەگەر چارەسەرەکە کاتیش بێت و بەشێك لەکێشەکان بەهەڵواسراوی بمێنێتەوە، هەروەك ئەوەی لەساڵی 1970 لەرێکەوتنی ئازار بڕیاری لەسەر درا، بەمەرجێك کوردەکان داوا بکەن لەژێر چاودێری ئامریکا و بەریتانیا و رۆژئاوا و روسیا بێت رێکەوتنەکە، هەروەها نەبن بەرێگر لەبەردەم سیاسەتی پراکماتیزمی دونیای سەرمایەداری کە ئامریکا پێش هەموو دەوڵەتان خاوەنی بیرۆکەکەیە و کاری پێدەکات و بڕوای پێی هەیە. لەدەروەی ئەم رێگە چارەیە بەگۆڕینی سیستەم لەدیکتاتۆریەتەوە بۆ دیموکراسی وەهمی و بە فیدرالی و هتد، تەنها قسەی سەر زارەکیە، ئەگەرنا خۆ لەدوای 2003 ەوە ناوی کورد چووە دەستووری عێراقیەوە، کەچی مادەی 58 لەپێڕەکدا بوو بەمادەی 140 و ملیارەها دۆلاری پێوەخورا و هیچی بۆ کورد نەبوو، بەپێچەوانەوە نیوەی زیاتری خاکەکەی لەدەستدا، ئەوەش مەعلومە کە لەدەستدانی ئەو ناواچانەی پێی دەگوترێت کێشە لەسەرەکان، بەریتانیەکان لەپشتیەوە راوەستابوون، نەك دەوڵەتانی هەرێمایەتی بەتەنها، یان ئەوەی کە رەخنە لە سیاسەتی کوردی دەگیرێت، ئەوانە هەموو قسەی ناو کتێب و میدیاکانن، لەمەیدانی واقیعیدا، رێکەوتن لەگەڵ ناوەندا باشترین چارەسەرە.

بۆچوونێك هەیە پێیوایە بۆ ئەوەی دەوڵەت دروست بکەیت، پێویستت بە دیکتاتۆریان تاك حزب هەیە. دیموکراسی و فرەحزبی دەتوانێت دەوڵەت دروست بکات، یان تاك هێزی ؟

ئەم بۆچوونە نیگەتیفە و لەشکست و بێ ئومێدیەوە سەرچاوەی گرتووە، بەپێچەوانەوە پێویستیمان بەسیستەمێکی عەلمانی و دادپەروەری هەیە نەك دیموکراسی، چونکە دیموکراسی چەمکێکی زۆر شمولیە و پێناسەیەکی تەواوی نییە و هەموو دەوڵەتێك و قەوارەیەك دەتوانێ ئەو ناوە لەخۆی بنێ، بۆ نموونە خۆ ئامریکا و رۆژئاوا و روسیا و هەموو دونیا لەدوای روخانی یەکێتی شورەوی بوون بەهەڵگری ئەو دروشمانەی وەکو دیموکراسی و مافی مرۆڤ و بازاڕی ئازاد، بەڵام ئەمە تەنها زلهێزەکان دەیانزانی بۆچی ئەم بانگەشەیە دەکەن، نەك نەتەوە ژێر دەست و دەوڵەتە بە دەسەڵاتەکانی دونیا کە پاشکۆی زلهێزەکانن، بۆیە لەژێر ئەو ناونیشانە دەتوانرێ لەگەڵ عەرەب و فارس و تورکیش

رێکمان بخەن و سیستمەکە دیموکراسی بێت، بەڵام ئەمە کێشەکە جارێکی تر دوا دەخات بۆ کاتێکی نادیار، بەڵام کە کورد خۆی خاوەنی سیستمی نموونەیی خۆی بوو لەگەڵ دونیای هاوچەرخ جێگەی خۆی کردەوە، ئەوکات لەلایەن هێز و دەوڵەتانی زلهـێزەوە کەیسەکەی ل□ بەرچاو دەگیرێت و رەنگە قەبوڵ بکرێت.

بۆچی کوردلە هەرچوارپارچەی کوردستان نەیتوانیوە پایتەختەکان کۆنترۆڵ بکات، وەك ئەوەی عەلەوییەکان لە سوریا کردوویانە؟ ئەمە تاچەند پەیوەندی بە نەبوونی ئامانج و خەونی گەورەوە هەیە؟

بەرگری کردن قورسە و پێویستی بەجەنگی رۆشنبیری هەیە، واتە بیرکردنەوە لەگۆڕینی بەرەی جەنگ لەگۆڕەپانی کوردستانەوە بۆ گۆڕەپانێکی تری دوژمن، ئەم بیرکردنەوەیە لەلای کورد لەمێژە رەتکراوەتەوە، کوردەکان رۆشنبیریان هەیە، بەتایبەتی رۆشنبیری سیاسی، بەڵام کێشەکە ئەوەیە بەرگری کردن لەرۆشنبیری سیاسی گرینگترە لە خودی رۆشنبیری، واتە ئەزموون گرینگ نییە، بەقەد ئەوەی وانە وەرگرتن لەئەزموون گرینگترە، بۆیە کورد ناتوانێ لەچەقی سەنتەری دەسەڵات نزیك بێتەوە و رەگوڕیشە دابکوتێت و جەنگەکە لەکەناری خۆیەوە بگوازێتەوە بۆ سەنتەر، دیسان دووبارەی دەکەمەوە، ئەمە گرێدراوە بە ستراتیژی قوڵەوە کە کوردەکان هەڵگری ئەم عەقڵیەتە نین.

بەشێکی تر لەجەنگی رۆشنبیری ئەوەیە کە خەبات بگوازرێتەوە بۆ دیبلۆماسیەت و سیاسەتی ئابوری و یاسایی و دەستووری، کوردەکان ل□□ر□وە دەبێ هەست بەوە بکەن کە بۆچی ئەوان ناتوانن لەدانوستانەکاندا براو□ ب□ن، هەمیشە ئەوەی ب□خ□□ن بەدەستیان کەوتووە لە دانوستانەکان دەیدۆڕێنن یان شکست دەهێن، چونکە دانوستان شێوازێکی هونەری خەباتی مەدەنیە، خەباتی مەدەنی بەوردبینی و هێمنی و دان بەخۆداگرتن دەکرێت، کورد بەخەسڵەت خاوەنی ئەم سایکۆلۆژیایە نییە (مەبەست لە سایکۆلۆژیا چێژوەرگرتنە لە دەسەڵات)، کورد زوو گەرم دەبێت و حەماس دەیگرێت، هەر زووش دادەمرکێتەوە و هەناسەی سوار دەبێت و بەرگە ناگرێت، واتە سەبری نییە، دانوسیتانیش ئارامی و دانبەخۆداگرتنی دەوێ، ئێمە شاهیدی چەندین دانوستانین کە سەرەتا ناوەند چەند ملکەچی داواکاریەکانە، دواتر چونکە کورد سەبری ئەوەی نییە کاری دیبلۆماسی بکات و ئەو ملکەچ بوونە بخاتە نێو کایەکانی دیکەوە، بەناچاری کە توڕە دەبێت و پاشەکشە دەکات، لەدانوستانەکاندا شکست دەهێنێت. ئەمە هۆکاری سەرەکی نەبوونی رۆشنبیری سیاسیە کە کوردەکان ئەو کولتوورەیان نییە و دوژمنەکانیش ئەمە باش دەزانن کە کورد خاوەنی چ سایکۆلۆژیایەکە چ وەکو ژیانی کۆمەڵایەتی و چ وەکو سیاسەت.

بەشەکانی تر:

[بەشی یەکەم...]

[بەشی دووەم...]

وردبوونەوەیەک لە شیعری (لە پرسەی خەمدا)ی ستیڤان شەمزینی.. کاروان حەسەن

. لە پرسەی خەمدا شیعرێکی شاعیر (ستیڤان شەمزینی)یە، لە بەرهەمی (بۆ ئەوینت ڕابردووم بسڕەوە)دا هەیە، کە لە ساڵی (٢٠٢١) لەچاپخانەی کارۆ لە سلێمانی چاپکراوە. (بۆ ئەوینت رابردووم بسڕەوە) ئەم کتێبە بریتییە لە کۆمەڵە شیعرێکی نووسەر لە نێوان ساڵەکانی (٢٠١٥-٢٠٢٠)لە دوو توێی (١٥٨) لاپەڕەدا. لێرەوە چاوێک بەشیعری (لە پرسەی خەمدا)دەگێڕین و هەندێ لەو ڕووداوانە وردەبینەوە کە لە پرسەکەدا ڕوودەدەن، ستیڤان شەمزینی ئەم شیعرەی لە نەخۆشخانە نووسیوە، شاعیر دەیەوێ لەڕێگای شیعرەوە پرسەکەیمان پیشانبدات کە خۆی ئێستا لە ژیاندایە و نەمردووە، بەڵام چەند حەقیقەتێکی پرسەمان بۆ دەخاتە ڕوو، کاتێک مرۆڤەکان لە ژیانن سڵاوێک لە یەک ناکەن و یەکتر نادوێنن، کەچی لەدوای مردنی گوێی بە دەبەنە سەر گۆڕەکەی و کۆڕ و مەجلیسی بۆ دادەنێن و فرمێسکی تیمساحی بۆ دەڕێژن. ئەو پرسەکەی خۆی دەبینێ و حەقیقەتی ئەو پرسەیەمان بۆ باس دەکات و ڕاستی ڕووداوەکان پێش مردنی دەبینێ و لەڕێگەی شیعرەوە پەیامەکە دەگەیەنێته خوێنەر و دەوروبەری. شاعیر بە خەیاڵ یان وردتر تارماییەکەی لەپرسەکە ئامادەیە و یەک یەک تەماشای ئامادەبووان و ماتەمگێڕان دەکات. ڕووی ڕاستەقینە و ڕووە دزێوەکەیان دەبینێ، ستیڤان لەم دەقە شیعرییەدا دەیان و هەزاران قسەی پێییە و دەی پێڵێ لە حەسرەتی ئەو مرۆڤانەی لە ژیاندا نەیان دەدواند و دژایەتیان دەکرد، کەچی لە پرسەکەیدا لەپێش هەموویانەوە

هاتوون و خۆیان بەدرۆ غەمبار کردووە و لەژێرەوە حەسوودی بە مردنەکەشی دەبەن، ئەمانە و دەیان شتی تر دەخاتە بەرباس و لەنووکی پێنووسەکەیەوە دەتکێنێ سەر لاپەڕەی بەردەستی و دەقێکی جوانی لێ بەرهەم هێناوە، ئەو تانە لەو کەسانە دەدات کە لەپرسەکەیدا کۆبوونەتەوە، لەپرسەکەدا زۆر شتی ئاڵۆز هەیە، زۆر شت دژی یەکە و لەوەدا کۆبوونەتەوە لەپرسەکەدا ئەمانە دەبینە(دۆست و دوژمن، ئاهەنگ و پرسە، بزە و ماتەم) چاوبازەکانیش لەپرسەکەدا بوونیان هەیە و لەچاوگەڕان نەکەوتوون و بەردەوامن لەسەر ئەو ڕێگایەی خۆیان کە بەخوار و خێچ و ناشیرینی گرتوویانەتە بەر. لەلایەکی تر درۆ و ڕووە ناشیرینەکانی ماتەمگەڕان دەخاتە ڕوو، ڕووی ڕاستەقینەیان دەخاتە ژێر دەیان پرسیارەوە، پرسەکەی زۆر سارد و چۆڵە، هەموو ئەمانە ستیڤانیان خستووەتە گومانێکی سەد لەسەدەوە کە هیچیان بە خۆشەویستی و ڕاستی ناخیان نەهاتوونەتە ئەو پرسەیە، بەڵکو هەریەکەی بە مەرام و مەبەستێکی خۆیەوە هاتووە. دەکرێ ئەم دەقە لەزۆر لایەنی تر لێی بکۆڵرێتەوە و شڕۆڤەی وردتر و باشتری بۆ بکرێ، تایبەت لایەنی دەروونی. شاعیر لەم دەقەدا قسەکانی ناخی دەڕێژێ و بەڕاشکاوی ڕێژی پرسەکەی دەخاتە ڕوو، پەردە لەسەر هەموو ئەو ماسک و دووڕووانە هەڵدەداتەوە کە لەپرسەکەدا ئامادەن.

. لەبەرەوە سەرنجتان بۆ دەقی شیعرەکە ڕادەکێشم و فەرموون خوێنەری بن

لە پرسەی خەمدا
پرسەکەم زۆرتر لە ئاهەنگێکی خنجیلانە دەچێ
دۆست و دوژمن لە ژێر تابووتی مەرگما کۆدەبنەوە
تارماییەکەم لە پرسەکەدا ئامادەیە
لەو ماتەمگەڕانەدا ورد دەبێتەوە حزووریان هەیە
زۆر دەم و چاوی نامۆ دەبینم
هاوڕێ دێرینەکانم چاو دەکەم
وەک ئەوەی نمایش بکەن
خۆیان خەفەتبار نیشان دەدەن
ناتوانن بزە خەڵسکەکانیان بشارنەوە
بەتەریقییەوە لە پێش چاوی ئامادەبووان دەڕۆن
بیرەوەرییەکی خۆشی ڕەحمەتیمان بیرهاتەوە!
سیخوڕەکان هەر هەموویان لەوێن
یەکێکیان سەراپا ڕەشی پۆشیوە
یەکێکی تریان شانی لەسەر کەلی گۆڕەکەم داداوە
لەدەم و چاوی ماتەمگەڕان ورد دەبنەوە
هاتوون تا دڵنیابنەوە لە مردنم

دڵتەنگیش بۆ خۆیان
ئەو پارووە چەورەیان لەکیس چوو
دەیانگوشی□ چەلاوی ڕا پۆرتە ڕەشەکانیانەوە
بۆ کۆشکی سوڵتانی خوێن و خیانەتیان دەنارد
هەندێ لە هاوڕێ نووسەرەکانم لەوێن
چاویان لەسەر ژنانە
نازانن لای کێی تر ناوم بزڕێنن !
سەرژمێری ئامادەبووان دەکەن
دڵخۆشن بەو پرسە سارد و چۆڵە
دەنا لەئیر□یدا دەمرن
ئەوان لە ئەزەلەوە کۆمەلێک کرمی حەسوودن
بەغیلی بە جۆری مردنەکەشم دەبەن
ئەوان لەوێن
تا بزانن چی ژنێکی نەناس لەوێ هەیە
هێشتا ژەهری بوختانیان نەکردۆتە مێشکی□وە
نەیاران ل□ پێش هەمووانەوە ئامادەن
لەژێرەوەڕا تۆمەت بۆ مردنم هەڵدەبەستن و
بەسەرتاسەری شاردا بڵاوی دەکەنەوە
مردنەکەم وەک گزی□کی شەیتان دەبینن
دڵنیان لەوەی بەشۆخی□وە مردووم
زەلکاوی بیرکردنەوەیان پڕە لە گومان
باوەڕ ناکەن من مردبم
پێیانوایە نێردراوم ببمە یاساوڵی گۆڕستان
تا چاودێری سکونی مردووان بکەم
حیکمەتی بێدەنگی قەبرستان
بەهەڵەداوان بگەیەنمەوە بارەگای ئەهریمەن
ژنەکان
ئەوانەی لەژێر بارانی شیعرەکانما ئەخووسانەوە
مینا ئەوەی نەیانناسیبم
کەس کەسیان لەوێ نابینم
ئەوانەی شەڕیان بوو
لەسەر بەدەستهێنانی دڵم
لەو بۆنەدا ئاشت بوونەتەوە
وەک دەستە خوشکی ناو حیکایەتەکان
تاڵەموویەکیش بەنێوانیاندا ناچێت
ئەمێستا کڵافەی هزرم ئاڵۆزکاوە
نازانم چ ژنێک ل□ پرسەکەمدا

بەکوڵ بۆم دەگریێ
مۆمێک بەیادی من هەڵدەکات
ئەگەر ژنێک وا هەیە
بەزووترین کات ئاگادارم بکات
تا دوو دێڕی تر بۆ ئەم تێکستە
زیاد بکەم
ئەگەریش نییە
پرسەکە چۆڵ بکەن
با هەر خۆشم بڵێم
ئەلفاتیحا !

کاروان حەسەن / هەولێر

مەسەلەی ئەو دیدوپەیامانەی لە قوتابخانەکانی هەرێمی کوردستان.. نووسینی/ ئاری زێندینی

مەسەلەی ئەو دیدوپەیامانەی لە قوتابخانەکانی هەرێمی کوردستان چەند سالێکە بۆتە بەرنامەوستراتیژی هەرقوتابخانەیک لە هەرێمی کوردستان جێگاوما یەی رەخن□ یەوهەڵوەستەلەسەرکردنە چونکە بەردێکی گەورەیە هەڵیانگرتووە بەو شێوە ئاسان نییە جێبەجێکردنی بەرامبەر ئەو باودۆخە کۆمەلایەتیەوئابووریوکۆمەلگەی کوردی و ژمارەی زۆری قوتابی لە پۆل، ئەو دیدوپەیامانە کە لە قۆناغی بنەرەتی و ئامادی□کان بۆتە بەرنامەوستراتیژ (قۆناغی بنەرەتی لە پۆلی یەک تا پۆلی نۆ واتە سەرەتایی وناوەندی) نەک لایەنی عەقلی و بیری بەڵکو لایەنی مادیش و دارایی بۆ دابین بکرێت ! ئەو دیدوپەیامانە لەگەڵ ئەوەی پێویست ناکات هەبن لەو قۆناغانە بەڵکو هەلەیە و هەڵەی ئیدارەی قوتابخانەکان هەیەکەو لە خۆیەوە دیدگایی داناوە بۆ قوتابخانە وەک نەخشە رێگایەک کە ئامانجی ئەو قوتابخانەیە بەرهەمی

هەبێت وبگات بە ئامانج بەلام بەداخەوە وا ئاسان نیە زۆر زەحمەتە هیوادارم وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان بیرێک لەو مەسەلەیە بکاتەوە بەجدی. ئایا قوتابی ئەمە توانایی بە جێگەیاندنی ئەو دیدپەیامانەی هەیە کە کۆمەڵگەی ئەمە پێگەیشتووە و باری دەروونی و ئاسایشی کۆمەلایەتی ئەو کاتەوئەوسەلیقەیەی هەیە بە ئەو مەسەلەیە قوتابخانە نوێنەری کۆمەڵگەیە . پێسەی پەروەردە پرۆسەیەکی درێژخایەن و زنجیرەییە بەدواداچوونی ووردی دەوێ تاکو بە ئامانج دەگات کێش و هەواوزمینە سازی باشی بۆ بکرێت، قوتابخانەیەک لەگەل قوتابخانەیەکی دی جیاوازە گەرەکێک لەگەل گەرەکێکیتر جیاوازە لەبەر ئەوەی هەندێک لەو دیدوپەیامانە زۆر قورس و زەحمەت و عەقڵین و مێشکی پێگەیشتووی دەوێ وەک دەزانیین قۆناغی بنەڕەتی وئامادەیی لە تەمەنێکن لە رووی عەقڵی و بایۆلۆژی و فسیۆلۆجی و دەروونی و زانستی کامڵ و گەشەنەکردوون.قۆناغی بنەڕەتی قۆناغی پەروەردەوزانیاری و چالاکییە توانایی بیرکردنەوە سنووردارە توانایی دروستکردن و خوڵقاندنی نییە تا دەگاتە قۆناغی زانکۆ کە قۆناغی بیرکردنەوەو بەرەوخۆدروستکردن و خوڵقاندن تەنانەت داهێنان. قوتابخانە هەیە لەرووی بینایە وکوالیتی کەلوپەلوزینگەی قوتابخانە نەگونجاوە تەنیا بواری خوێندنیان هەیە و پەروەدەکێش زەحمەتە سەرباری ئەوەش دڵنیانین لە مامۆستاکەش ئایا ئەوتواناوئاست و سەلیقەی هەیە ئەو دیدوپەیامە بەدروستی بگەێنی بە قوتابیان یان کام مامۆستایی بابەت گونجاوە بە ئەوە بەرنامەی دیدوپەیامە. قوتابخانە هەیە دیدگایی (زانست و داهێنان) بێتە نەخشەرێگایی وادیارە گرنگی نادات بە پەروەودە و رەوشت و ژینگەو رۆشنبیری وراسگۆیی ئەی گەر ئەو دیگایەی هەبوو وادیارە گرنگی نادات بە زانست و داهێنان بۆیە قوتابخانە دەبێ گرنگی بە هەموو ئەوانە بدات خۆ ئامادەکردن بە قۆناغی زانکۆ. بۆیە گەر دیدوپەیام هەبوو پێویست بەدواداچوونی بۆ بکرێت لە ناو قوتابخانە مامۆستایی تایبەت و پسپۆری بۆ دابنرێت بەر پرس بێت لە نەخشەرێگایە و ستراتیژیە هەر دەبێت ئەنجامی هەبێت.وەزارەتی پەروەردەوفێرکردنی حکومەتی هەرێمی کوردستان دیدگاکەی (پەروەردەوفێرکرنە) بە گشتی بە قوتابخانەکان پەروەردە فێکردنیش هەموو ئەو زانیاری ئەخلاقی و رۆشنبیری و پەروەردەیی و چالاکی جەستەیی و هونەری دەگرێتەوە کەلەو تەمەنە توانایان هەیە وەریدەگرن لە رووی بایۆلۆجی و عەقڵی و مێشکی بە قۆناغی بنەڕەتی و ئامادەیی . تاکو ئیستاش نازانیین ئەو دیدوپەیامە بیرۆکەی ناوخۆی هەرێمی کوردستانە یان لە سیستەمێکی ولاتێکیتر یان دەورووبەر هاتووە تا بتوانیین سوود وەرگرین و روونکردنەوەی هەبێت زیاتر. بۆیە چەمک و بیرۆکەی ئەم نووسینە لە

چەند خاڵێک کورت دەکەمەوە :

1/ پێویست ناکات بیرۆکەی دیدوپەیام لە قوتابخانەکان هەبێت .
2/ زۆربەی ئەو دیدوپەیامانە هەڵەن پاش و پیش لە بلاوکردنەوەی هەیە و لە توانایی قوتابخانەکان نییە جێبەجێ بکەن .
3/ بۆ جێگەیاند ن جێبەجێکردنی ئەو دیدوپەیامانە لایەنی مادی و دارایی و شوێن و تاقیگەی دەوێ.
4/ دەبێت ئەو دیدوپەیامانە لە ئاستی قوتابخانەوقوتابیان بێت .
5/ بۆ بەجێگەیاندنی دیدگایی قوتابخانە دەبێت پلانی ووردو تۆکمەی ڕۆژانە هەبێت.
6/ پێویست خودی بەڕێوبەر لە گەڵ لیژنەیەک لە قوتابخانە کەسێک سەرپەشتکارێک بە دواداچوون بکات .
7 / دەکەرێ و دەتوانرێت چەند قوتابیەک دەست نیشانبکرێت بۆ دیدوپەیامی قوتابخانە بە ئامانج بگەیەنن .
8 / دەبێت قوتابی تێبگەینرێت و بزانێ بە گوێرەی ئەو دیدوپەیامەی هەیە لە قوتابخانەکە لە وانەکانی مەنهەجی قوتابخانە واتە وانەکان سوود وەربگرێت.
9 / ئایا دەتوانرێت ئەو کۆنتاکەوتەنسیقە لە نێوان قۆناغی سەرەتایی (پۆلی 1 تا پۆلی 6) دواتر کە دەچێتە قۆناغی ناوەندی یەکانگیروبەردەوامی هەبێت.
10 / قۆناغی بنەڕەتی (پۆلی 1 تا 9) لە هەموو کۆمەڵگە و شوێن و وڵاتێک قۆناغی خۆ پێگەیاندن و چالاکی و زانیاری وەرگرتن و خۆرۆشەنبیرکردن و جولەی جەستەیی زیاتر نەوەکو قۆناغی بیرکردنەوەوداهێنان و زانست و کامڵبوون .

شیعر\ دەربازبوون.. ئاواز سامان

دەرگای قەفەزەکە بە کراوەیی جیبهێڵە…
سەختە ژیان لە نێو قەفەسێکی ئاوادا، ئۆکسجین، خواردن، ئاو،
ئارامی خەیاڵ بە دەم خەوتنی سەرجێگایەک کە پڕە لە بۆنی مشکی تۆپیو،

ڕاکردن ڕاکردن ..
بۆ هەر کوێ برۆیت،
خۆت لە ناو هەمان قەفەزدا دەبینیتەوە،
مردن چەندە جوانی
تاکە حەقیقەتی منیت
ڕاستگۆیانە وەک دوو دەستەخوشک
دەست بنێ بە شان و مل□و□
لە نێوان دوو جۆگەدا هەمان ئەو یارییە دەکەین،
دەست دەنێین بە چاوەکانمانەوە بە دوای یەکتردا ڕا دەکەین
بە سەر پارچەکانی ئەستێرە و سنورەکانی گەردووندا بازدەدەین
دەرباز بوون نییە لەو بەربوونەوەیە
پارچە پارچە بونمانە لەم ژیانە هیچە..کە شوێنێکت نییە بۆ ئازادی.

ئاواز سامان

شیعر\ باران.. ستار ئەحمەد

دەزانم ئەوینت وەك شەستەی باران
ناخم دادەگرێ و گریان فرمێسکم دەژمێرێ
لەو باسانە ئاگادارم بۆ دایکم دەتکردە کلدان و
توێشووی مەراقەکانت پێ دەگۆڕی
لێوەکانیت لەبزەی خۆرەتاو هەڵدەکێشا
ئاگادارم لەو کاتانەی
شەو بەسەر پەیژەی ئومێدا ڕادەکشاو
ئەستێرە لەو دیوی تەمەوە دەچووە گیانی هەورەوە
باشتر بوو تۆیش ببیتە قەڵای ئەندێشەو
بەباری ژیانم گوزەری شارەکەم تەی بکەیت
هەتا کەی ..؟ لەچرۆی رێواسا تاریکی بنۆشم
لەجەستەی بارانا ژانی گوڵ بەدڕك هەڵواسم
دەچیتە گردەکەی ژوور ماڵان
چاوەڕوانیی بەکێلی هیوادا ڕەت دەکەیت
دەباریت بەسەر شۆستەی بێ چراو
دەگری بۆ دووری ساڵانێك

پەچەیان لەڕوومەت مانگ وەردا
لەخوێنی ئەو خاکەی تۆ تێیدا مت دەبوویت
نەدەبوو پاژنەی لوتکەکان بخەیتە سەر چیای خۆر
ببارە ـ ئەوەتا عەشق ڕەونەقی لەگوڵزار بردووە
گەڵای هەنارێك بەسەرما دەوەرێ
لەسنگی سێوێکا ڕەنگینیم پێدەگا
بەسووری گزنگ..تارمایی گەواڵە هەڵدەکا
بۆ ئەوەی بەرکم پێ بکات لەنووری هاتنت
کەی ڕۆحم بەتافی جوانیەکەت دەشێیت و
لەگەڵما بەرەو ژوور دەچیتە سەر باڵی بەفرو با
زوو وەرە کەژاڵم
نەوەکوو دڵکەزێ داوێنی خاکەکەم ڕەنگ بکا

ستار ئەحمەد
•

ئێران دوای سێ مانگ ڕاپەڕینی جەماوەری!.. نووسینی عەبدولڕەحمان گۆرکی

خەڵکی ئێران بۆ ڕاپەڕینی سەرکەوتووانەی ئەم دواییەیان دژ بە دەسەڵاتی دیکتاتۆری، هەنگاوێکی گرینگیان بەرەو پێشەوە ناوە و خاڵی وەرچەرخانێکی مێژوویان تۆمار کرد.
عەلی خامنەیی ڕۆژی شەممە ٥ی سەرماوەز هاتە مەیدان، تا بۆ سەرکوتکردنی ڕاپەڕین، هێزە تازە پێگەیشتووەکانی خۆی هان بدات. چونکە لە "کۆنە بەسیج"ییەکان خەمساردە و، ئەوان هیچیان لەدەست نەهاتووە بۆ بەرگریکردن لە دەسەڵات و بەرانبەر بە شەپۆلی ڕاپەڕین دۆڕاون! هەربۆیە لە وتارەکەیدا، هێزەکانی خۆی بە "ستەملێکراو" و، ڕاپەڕینکارانی بە "ئاژاوەگێڕ" و "بەکرێگیراو" وەسف کرد، تا ڕاپەڕینەکە بە "بێ بایەخ" نیشان بدات. خامنەیی هەروەها بۆ نوێنەرایەتیی (خومەینی)، "دەست و پەنجەی هێزەکانی خۆی (هەڵبەت بۆ

شێوەی زارەکی) ماچ کرد و داوای لێکردن "دڵسارد" و "خەمبار" و "نائومێد" نەبن!
وتارەکەی خامنەیی کە بەر لە هەر شتێک، "بێ دەرەتان"ی دەسەڵاتی نیشان دا له ڕووبەڕووبوونەوەی ڕاپەڕینی جەماوەرییەکاندا، له لایەک دڕندایەتیی دەسەڵات و له لایەکیتریش، ڕەوایەتی راپەڕینی دەرخست کە تا چەند جێگە و پێگەی بە دەسەلات لەق کردووە!
لە ڕوانگەیەکی واقیعی و تا ڕادەیەک قووڵتر لە پێشوو، وتارەکەی خامنەیی باسی لە هەڵوەرینی هێزەکانی دەسەڵات لە "جەستە"دا و ئەگەری دابەشبوون لە "لوتکە"ی سیستەمدا نیشان دا، کە (عەلی خامنەیی)یش وەک حەمەڕەزاشای پەهلەوی، لە دواقۆناغی دەسەڵاتیدا تۆقاوە. بە تایبەتی ترسی نەگەڕانەوەی دۆخەکە بۆ ڕابردوو و دەرکەوتنی ئاسەواری ڕووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆریەتی ئایینی کە دەربازبوونی بۆ نییە!
باری بێهێزبوونی دەسەڵات!
بێ هۆ نییە کە خامنەیی لە هەوڵ دایە دەسەڵاتی خۆی "بەهێز" نیشان بدات. وەک چۆن بینیمان، (شیاع سودانی)، سەرۆک وەزیرانی بووکەڵەی عێراقی، (کە بەکرێگیراوێکی زەق و دیاری دەسەڵاتی مەلاکانی ئێرانە) بانگهێشتی تاران کرد بۆ ئەوەی بە کۆبوونەوە لەگەڵیدا بەدەسەڵاتی و لەرزۆکبوونی حکومەتەکەی پێ پەردەپۆش بکات.
شیاع سودانی لە ٨ی سەرماوەزدا لەگەڵ ئیبراهیم ڕەئیسی و عەلی خامنەیی کۆبووەوە و بەوانی راگەیاندووە کە ڕێگە نادەن خاکی عێراق بۆ تێکدانی ئاسایشی ئێران بەکار بهێنرێت! وەک ئەوەی کە ڕاپەڕینی خەڵکی ئێران، لەو "ئاڕاستەیە"وە هاتبێتە ناو ئێرانەوە! خامنەیی لەبیری چووەتەوە کە پێش خۆی، واتە خومەینی، گوتبووی "دوژمنمان هەر لێرەیە. لە بن گوێمان. لە تاران!
خومەینی لە ٤ی پووشپەڕی ١٣٥٩ (1980) لە وتارێکی گشتیدا روو لە پاسداران وتبووی: "دوژمنمان نە لە ڕۆژهەڵاتە، نە لە ڕۆژئاوا و نە لە کوردستان، دوژمنمان هەر لێرەدایە، لە بناگوێمان، لە تاراندا" دوای مردنی خومەینی، پاشماوەکانی، دانیان بەوەدا ناو کە سەر تا پێی دەسەڵات تۆقابوون لە دوژمنی سەرەکی و هێزی رووخێنەر و دەیانگوت: "ئێستا موجاهیدین وڵات تووشی ئاژاوە دەکەن و خەڵک دەهێننە سەر شەقامەکان" (ئاخوند جەننەتی، سەرۆکی دەزگای شارەزایان 14 خەرمانانی 1399).
ئێستا کە خامنەیی و ڕژێمەکە، حکومەتە بوکەڵەکەیان لە عێراق راسپاردووە بە داماڵینی چەک لە لایەنە کوردییەکانی ئێران و کۆکردنەوەیان لە ئۆردوگاکانی ئاوارەکاندا، هەنگاوێکی نزێکانەیە بۆ بە لاڕێدابردنی بیروڕای گشتی لە لەسەر ڕاپەڕینە

جەماوەرییەکان.
دەسەڵات بە فریادڕەس!
رەوتی ڕووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئایینی بەشێوەیەک لە ئێران خێرا کراوە کە نە کەسانی وەک سەرۆک وەزیرانی بوکەڵە و، نە هەڕەشەی هێرشکردن و، نە فێڵ و تاکتیکەکانی ڕابردوو، ناتوانن ئازارە بێ چارەسەرییەکانی دەسەڵات چار بکەن. چوون سەردەم گۆڕاوە و ئەمجارە پەلەقاژەیە کاتی بەسەر چووە!
دۆخەکە بەجۆرێک گۆڕاوە و خێرا کراوە کە تەنانەت یارمەتیدەرانی رۆژئاواییش توانای پاراستنی دیکتاتۆرییەتی ویلایەتی فەقیهیان نییە.
چونکە ئێستا باس، باسی جێنگرەوەی رژێمی ئیران و بەدیلی دەسەڵاتی دیکتاتۆرییەتی ویلایەتی فەقیهیە لە ئێران، نەک گرەوکردن لەسەر ئەسپی دۆڕاو، کە ڕۆژانی مانەوە لە دەسەڵاتی بەرەو کۆتایی دەچێت.
لەم ناوەدا ئەگەر خامنەیی “مرد”، پڕۆسەی ڕووخاندنی دەسەڵات، خێراتر دەکریت و ئەگەر پێش مردنیشی “شەقبوون” و لێکترازان ڕووبدات، دیسانیش خێرایی پێشهاتەکان زیاتر دەبێت.
وتە و قسە و گفتی نوێ!
ئێستا باسی سەر زارەکان، باسی ڕووخاندنی دەسەڵات نیە لە ئێران، باسی “خێراترکردن”ی ڕووخاندنیەتی. ئەم دەسەڵاتە لە لێواری رووخاندندایە و خەڵک و نوێنەری ڕاستقەینەی گەل، بە گەلێک ئەزموون و دەستکەوتەوە، خۆیان بۆ چوونە ناو “ئێرانی ئازادی دواڕۆژ” ئامادە دەکەن و شەپۆلی سەرکوتکردن و ئەشکنجەدان و هەڕەشەکردن و چاوسوورکردنەوە لە خەڵک و چاوترسێنکردنی کۆمەڵگا و لە سێدارەدانی قارەمانانی راپەڕینکاری وەک (مەجیدرەزا رەهنەوەرد) و (موحسین شکاری)ی ناتوانێت بەر بە سەرکەوتنی راپەڕینی جەماوەر بگرێت.
چەند ئەرکێکی بەردەم!
پێویستە وڵاتانی جیهان و بەتایبەت وڵاتانی ناوچەکە و وڵاتانی دراوسێی ئێران سەرنجی لەسەر بدەن، خۆئامادەکردنە بۆ سەردەمێکی نوێی تایبەت بە ئێران. ئاشتی و ئاسایشی نێودەوڵەتی و ناوچەیی وا دەخوازێت ئەمریکا و ئەورووپا (چەخماخەی رێککەوتنە ئەتۆمییەکە) لە بدەن و هەموو بڕیارنامەکانی ئەنجوومەنی ئاسایش دژ بە دەسەڵاتی ئێران چالاک بکەن و سزاکان بخەنەوە سەر حکومەتی ئێران و دان بە مافە رەواکانی خەڵکی ئێراندا بنێن و گوێ بە داخوازیی سەرەکیی خەڵکی ئێران، واتا رووخاندنی دیکتاتۆرییەت و هاتنە سەرکاری (بەدیلی دیموکراتیک)ی شل بکەن.
هەروەها پێویستە دەوڵەتانی جیهان لە (بە کردە)یی لە شەرمەزارکردنی دەسەڵاتی دیکتاتۆری لە ئێران لا بدەن و (بە کردار)، رێگەی هەناسەدانی دەسەڵاتی ئێران و باڵوێزخانە و

نووسینگ‌کانی حکومتی ئ‌ران ل‌ و‌تان دابخ‌ن و هات و چ‌ی کارب‌د‌ستانی ئ‌م حکوم‌ت‌ ق‌د‌غ‌ و چ‌کاوخ‌ران و کر‌گرت‌کانی حکوم‌تی ئ‌ران ل‌ و‌تان د‌ربک‌ن. ناب‌ ئ‌و‌ ل‌ بیر بکر‌ت ک‌ ت‌نیا ر‌گ‌ی س‌قامگیری و ئارامی ل‌ ناوچ‌ک‌ و بگر‌ جیهانیش، ه‌‌و‌ستی زبر و ب‌‌‌ ب‌رانب‌ر ب‌ د‌س‌‌اتی ویلای‌تی ف‌قیهی ل‌ ئ‌ران.
دوا وت‌!
ئ‌ستا "ج‌نگاو‌رانی ش‌‌ش و راپ‌‌ین" ل‌ ناو ئ‌ران ب‌ "زمانی زبر و ئاگرین" د‌س‌‌اتی خامن‌یی و ه‌ز‌کانی د‌س‌‌اتیان ل‌ ه‌موو ئ‌راندا ماندوو کردوو‌ و د‌ه‌‌ی س‌رک‌وتن ب‌س‌ر دیکتات‌ر د‌ژ‌ن.
ب‌ بن‌مابوونی ئ‌و د‌نگ‌یان‌ ک‌ د‌س‌‌اتی ئ‌ران ب‌ (ب‌دیل)‌ و گ‌ر د‌س‌‌اتی م‌لاکان ن‌م‌ن‌ت، ئ‌و‌ ئ‌ران (داب‌ش) د‌ب‌ت و ئ‌ران د‌ب‌ت‌ (سووریا)ی‌کیتر و … هتد، ب‌ ه‌موو لای‌ک د‌رک‌وتوو‌.
‌ووخاندنی د‌س‌‌اتی دیکتات‌ری ئایینی ل‌ ئ‌ران ب‌ ت‌واوی ب‌رد‌ست‌ و دام‌زراندنی ک‌مار‌کی دیموکراتی ل‌ ه‌موو کات‌ک‌تر نزیکتر ب‌ت‌و‌. ئ‌و خ‌‌ک‌ی ب‌یاری داو‌ چار‌نووسی خ‌ی دیاری بکات، مافی خ‌ی‌تی بب‌ت‌ خاو‌ن د‌س‌‌ات‌کی نیشتمانی و ج‌ماو‌ری و دیموکراتی. ک‌ش‌کان، پ‌نج‌ی(چار‌)یان خست‌ت‌ س‌ر ن‌مانی د‌س‌‌اتی ک‌ن‌پ‌رست و دواک‌وتووی ئ‌ران.

ک‌تایی

نووسینی ع‌بدول‌‌حمان گ‌ورکی، نووس‌ر و شر‌ۆ‌کاری سیاسی

ئ‌وارن‌ ٤.. س‌ردار جاف

ئ‌وار‌ی‌ و پ‌نج‌ ت‌زیو‌کانم ، ل‌ بن عیشقی ب‌ م‌یلی د‌‌چ‌ن......
ل‌و دیو د‌رگای خ‌راباتو‌ .....
ل‌ ت‌ک کاو‌اشی ئ‌وین‌کی پ‌ برین‌و‌....
پ‌‌و‌کان ب‌ تام‌زر‌ی ژوان‌و‌ س‌ر د‌ن‌ن‌و‌ ..
ناخ‌کان ل‌ پ‌ر‌شی‌و‌ گیر‌د‌ی ع‌با و مانت‌ی رابردوون ..
ل‌ ژ‌ر پرچ‌ خورمای‌کانی‌و‌، دی‌ی ب‌ ئ‌شک‌و‌ م‌ئاوایی ماچ د‌کا …

ئەم ئێوارە پەژارەدارە یار
لە پەژارەیی گوڵێوە، گوڵەوەچنێی خەممە
لە پەژارەیی دڵییوە، چۆڕاوگەی خوێنمە
لە پەژارەیی هەستییەوە، پەژموردەی دونیایەکی سەرەو لێژمە
لە پەژارەیی سیماوە، ئەندێشەکان دەفڕنەوە بۆ هەڵوەرینی گەڵا و
سەمای نیگا شەهلاوییە پڕ خەمەکان
لە پەژارەیی دیدارەوە، دەرگاکان کڵۆم و داخراو
دەڕوانمە ئەو دیو دەرگا و یار لە بن عابایەکی ڕەش ئ□ڵاوە …
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و لە نێو خوناوەی خومدا نغرۆمە
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و نا ئاگا لە هەستی پڕ لە هەڵپەڕکێ
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و شیوەن بۆ ساتە،وەختە کورتەکان
دەقوڵپێ
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و بە یادی ئامبازی ئاوێزانەوە دەدوێ
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و نیگاکانی ڕێگا وشکەڵانەکانی پاش
بارانی خۆر دەپێوێ
لەو دیو دەرگاوە لێم داڕوانێ و بۆ چرکەیەک ڕووەو ژوانی تەخت
دەڕوا و واق وڕما و نانوێ
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و پەنجەی شایەتمانی نەفرەت دەکا
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و حەزێکی کەفوکوڵ دنەی دەدا و بە
عیبرەتی دەکا
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و تاریکی شەو دادێت و بە یادی کۆن
ڕێ دەرنابا
لەو دیو دەرگاوە لێم دەڕوانێ و بە هەنسکی میلۆدییەوە پرچی بە
شنەی سەراب دا ئەدا
ئاااای لەو غوربەتەی من لە کەنگێوە بووە نامۆیی ڕۆح
بووە بەفری سپی ناخ و چۆڕاوگەی خوێنی ئاخ
ئەو ساتە دیدارانەمان کەم کەمن و تۆخن
ئیدی هەمیشە لە،داڵانی بەختەوە دەگەڕێمە ئامێزی نیشتیمان و جێ
دێڵم غوربەتی
ئەرێ بیرت چوو شیرینترین کەس و گشت کەسمی ئەی یار

بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومڕا(39).. شەماڵ بارەوانی

بەشی سی و نۆ

بەو خوایەی کاکە مەلا پشتت لەزگت نەرم تر دەکەین..!

لە کاتی فەقێیاتی ماوەی چەندین ساڵ و لە چەندین مزگەوتی جیاواز، لەشار و لە دێ، لە سنووری پارێزگاکانی هەولێر و کەرکوک و دهۆک، وتارم داو مەلایەتیم بە خەڵکی کرد.

جا بەرلەوەی مانگی ڕەمەزانی هەموو ساڵێک، یان ڕۆژی هەینی بڕۆینە هەر شوێنێک بۆ وتار، ئەوە بەر لە ڕەمەزان و ڕۆژی پێنجشەممە(زانایانی یەکگرتوو)، سیاسییەکی حزبەکەیان بانگ دەکرد، تا لەو ڕەمەزانە، یان، هەینییە، چ شێوازێک پلان دابڕێنین و چۆن بتوانین وەعز و گوتاری ئاینیانەی بارگاوی بە سیاسەت و ئیدیۆلۆژیای حزبی ئیسلامی سیاسی ئاڕاستەی خەڵک بکەین و چۆن لە پشت پەردەی ئایین، سیاسەت بکەین و بتوانین سیاسەت و ئایدیۆلۆژیا و ئەجێندای ئەو حزبە بە ناڕاستەوخۆ بە هەزار تاکتیک و شێواز بڵاوکەینەوە و بگەیەنین بەو خەڵکەی وتار و وعزیان بۆ دەدەین.

(زانایان) وەک وا ناویان لە خۆیان نابوو. زانایان و مەلایانی یەکگرتوو، هەرجارە و وەک ئاماژەم پێکرد، سیاسییەکی ئەو حزبەیان دەهێنا، جاری وابوو، پەرلەمانتار، یان ئەندامی مەکتەبی سیاسی، یاخود ئەندامی سەرکردایەتی، هەندێک جاریش خودی ئەمینداری ئەو حزبە، هەم کاتێک سەلاحەدین بەهادین ئەمینداربوو، ئەمیان دەهێنا، هەمیش کاتێک کە محەمەد فەرەج ئەمینداربوو ئەویش دەهات

بەو بۆنەیەوە،

ئەوە سەر وەختی ئەو پایزەبوو، کە بە هەڵە پێیان دەگوت (بەهاری عەرەبی !)،

هەڵەنەبم، من ئەوکات قۆناغی یەکی کۆلێژ بووم، لە دێیەک، هەم مەلایەتی ڕەمەزان و هەم هی جومعانیشم بۆ دەکردن.

وەک لە بەشی پێشوو ئاماژەم پێ کرد، دێی(گۆڕەزی)، نێوان پردە و

کەرکوک، دەڤەری شێخ بزێنی و شوان و ساڵەییان.

لە کۆلێژی زانستە ئیسلامییەکان(شەریعە) دەمخوێند و لە حوجرەکەی مزگەوتی (حاجی بەدریە)یش دەمامەوە.

بە ئەو هەفتەیە، زانایانی یەکگرتوو، (هیوا میرزا سابیر)، هەڵە نەبم ئەندامی مەکتەبی سیاسی بوو، باشم بیرنەماوە.

هێنابوویان. کاکە هیوا لە کۆبوونەوەکە، ئاڕاستە و ئیرشادی کردین، کە باسی ئەو بەهارەی عەرەبییە بکەین و گوتارێکی فول حزبی و سیاسی بە داین.

بیرمە، ئەو هەینییەی (حوسنی موبارەک)ی سەرۆکی کۆچکردووی میسر، لەژێر فشاری جەماوەری گۆڕەپانی تەحریردا، دەستی لە کارکێشایەوە.

منیش وەک ئەو هەینیە و دوای ئەو پێنجشەممەی هیوا میرزا سابیر، بە گوتاری سیاسی حزبیانە، بارگاوی و پڕ لە ڕق و نەفرەت و حەماسەت و تۆڵەیی کردین، لەسەر مینبەر گڕم گرتبوو و وەکوو پرێمز گەرم ببووم !

دەتگوت کادیر، یان وتەبێژی حزبێکی ئیسلامی سیاسیم، هاتوومەتە سەر مینبەر، نەک فەقێ و مەلاو وتاربێژ و واعیزێکی دینی.

ئاگر لە چاوەکانم دەباری و دەمگوڕاند و هاوارم دەکرد: نۆرەی هەموان دێت، دوێنێ بن عەلی و ئەمڕۆ حوسنی و بەیانیش پشتیوان بەخوا، قەزافییە.

ئینجا وەکو پولی دومینەی ئەوانەیتریش هەمووی یەک لە دوای یەک دەکەون و دەڕووخێن.

کورسی لە فیرعەون و نیرۆن و لویزی شانزەهەم و هیتلەر و سەدامیش نەما.

هاوارم دەکرد(واللەلَوْ بَقا لِغَيْرِكَ، ماوَصَلَ إلَيْكَ)،

مەبەستم کورسیم بوو.

من چەندە فەقێیەکی گێل بووم !

باشە خەڵکی توزانی نیرۆن و لویزی چواردە و پازدە و شازدە کێیە!

ئەو دێیە، دێیەکی زۆر گەور□ بوو، چوارسەد مالێک دەبوو. دوو بارەگای حزبی تێدابوو.

دانەیەکیان هی(پارتی دیموکراتی کوردستان) و ئەوەکەیتریش هی (یەکێتی نشتیمانی کوردستان)بوو.

هێرشێکی زۆر توندم کرد و وتارێکی فول ئاگرین و سیاسیانەم بۆ بەرژەوەندی ئیسلامی سیاسی، لەو دێیه خوێندەوە و ڕۆیشتمەوە بۆ هەولێر.

ڕۆژی دواتر، تێلم بۆ هات لە دێ، لەلایان مەلا(ز. گەڵۆزی)یەوە. ئەو لە ماجستێر دەیخوێند لە بەغدا، بۆیە من لە شوێنی ئەو ڕۆشتبووم بۆ ئەو دێیە، تا ئەو ماجستێرەکەی تەواو دەبێت.

کاکە مەلا، زۆر هاوڕێشم بوو و ئەو ماوەی لە سلێمانی فەقێ بووم لە قوتابخانەی ئیسلامی(غەزالی)کە لەناو مزگەوتەکەی(حەمەی حاجی ڕەشید)بوو، مەلا(ز) مامۆستابوو و وانەی پێدەگوتین.

جامن لەو دێیە زۆر لە مال□ی ئەوان و براکانی دەمامەوە و نانم دەخوارد و دەخەوتم و بەڕاستی وەکو ئەندامێکی خێزانەکەیان و کوڕی خۆیان لێیان دەڕوانیم. ئەوان خانەوادەیەکی ئیسلامی بوون، ئەلحەق تابڵێیت باش و بەڕێزبوون و نمەکیانم کردووە، تامردن ئەو هەمووچاکەیەی کە لەگەڵیان کردووم لەبیری ناکەم.

سەرتان نەیەشێنم، کە مەلا(ز) پێی گوتم: کوڕە ئامان نەکەیت جارێکیتر بێیتەوە دێ. بەخوای دەتگرن !

گوتم لۆچی دەمگرن ! چیم کردووە؟ گوتی بەخوا بێیتەوە، بە کورتیەکەی و بە زاراوەیەکیتر پێی گوتم کە هێندەی یەک کەریت لێدەدەن.

دەزانی تو چیت گوتووە کاکە، فول لێت توڕ□ بوونە.

جا کە فەقێکان لە حوجرە لێیان دەپرسیم:لۆ نەڕۆشتیتەوە گەڵۆزی؟ منیش بۆ شۆخی پێم دەگوتن: کوڕە ناوێرم و پێیان گوتوومە توخنی ئێرە بکەویتەوە(پشتت لە زگت نەرم تر دەکەین) هاهاها. هەموان دەماندا قاقا.

بەخوا جا خۆ حەقیش بوو وام لێبکەن، کاکە من فەقێ و مەلا بووم و وەعزی ئایینم دەدا، یان کادرێکی سیاسی و وتەبێژی حزبێکی ئیسلامی

سیاسی بووم و وتاری سیاسیم بۆ دەدان !

بەو شێوەیه ئیتر منی موجاهید و خوێن گەرم، لە ترسان نەموێرا هەرگیز، جارێکیتر بڕۆمەوە دێی گەڵۆزی